C.C. Postale. - Esce ogni mercoledì e sabato. - 17 ottobre 1925.

Posamezna številka 25 stotink.

Izhaja: vsako sredo popoldne in soboto zjutraj. Stane za celo leto 15 L. « pol leta 8 L. « četrt leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 35 L. Na naročila brez doposlane naročnine se ne moremo ozirati. Odgovorni urednik: Poldo Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 83 V Gorici, v soboto 17. oktobra 1925. Leto VIII.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. List izdaja konsorcij »GORIŠKE STRAŽE« Tisk Zadružne tiskarne v Gorici, Riva Piazzutta št. 18. Uprava in uredništvo: ulica Mameli štev. 5. — (pref Scuole). —

Za pravice narodnih manjšin.

Ko bosta podprefekt in policijski komisar prebirala zgornji naslov, bosta gotovo ošpičila svoj rudeči svinčnik v pričakovanju, da bo treba zaznamovati razna pregrešna mesta in potem list zaplenili. Ker nismo poredni in ker vemo, da je tudi strogim gospodom cenzorjem neljubo, če morajo vporabljati ostra sredstva, zato hočemo o zgornjem vprašanju napisati par prav pohlevnih besed.

Kako se godi narodnim manjšinam pri nas in drugod, vemo vsi. Rožnato nebo, ki je razprostrto preko večinskega naroda, je nad ozemljem manjšine navadno oblačno. Medtem ko se večinski narod koplje v solnčnih žarkih prostega razvoja in razmaha, mora manjšina v trdi senci premišljati, kje bo dobila in kako si bo prižgala luč, ki naj jo vodi skozi bližajočo se temo. Ker pa je hrepenenje po solncu in jasnem nebu človeku vtelešeno, zato tudi manjšinski človek skuša raznati megle, ki ga silijo zagrniti.

V ta namen so si manjšinski narodi vseh držav ustvarili organizacijo, ki naj bi jim izbojevala priznanje in enakopravnost. Ta organizacija narodnih manjšin zboruje te dni v Ženevi v Švici. Tja so prihitei zastopniki narodnih manjšin iz štirinajstih držav. Zbrali so se k zborovanju Poljaki, Ukrajinci, Belorusi, Podkarpatski, Rusi, Litvanci, Danci, Švedi, Nemci, Mažari in Židi. Tudi mi primorski Slovenci imamo tam svoje zastopnike.

Zborovanje, ki ima namen postaviti temelje, na katerih naj sloni manjšinska politika, se pri tem prvem zasedanju ne bo bavilo s podrobnostmi, temveč bo razpravljalo samo o glavnih načelih. Ustanoviti hoče enotno fronto vseh manjšinskih narodov in pred svetovno javnostjo poudariti skupne pravice narodnih manjšin. Zaščita narodnih manjšin mora preiti v mednarodni zakonik, mora postati važen odstavek mednarodnega prava, to je gibalna misel letošnjega zborovanja.

Na dnevnem redu so sledeče točke: 1) narodna strpnost kot načelo mednarodnega prava; 2) načela o avtonomiji; 3) naloge mednarodnih organizacij. Pripravljalnemu odboru, ki se je zbral že 15. t. m. so izročili Ukrajinci in Belorusi iz Poljske še predlog, naj se dnevni red konference razširi z vprašanjem samoodločbe narodov.

O poteku zborovanja bomo še poročali. Danes naj samo še enkrat poudarimo, da ni namen zborovanja baviti se s položajem in zahtevami posameznih manjšin. Zborovanje hoče temveč udariti temelje nekakemu mednarodnemu manjšinskemu pravu. V prvi vrsti je pa zato potrebno, da se voditelji manjšin medsebojno spoznajo in razgovore o poteh, po katerih bi bil ta vzvišeni cilj dosegljiv.

Na kongresu so zastopniki tridesetih narodnostnih skupin in občestvo, ki ga zastopajo, šteje 30 milijonov duš. Že samo iz tega vidika, če prezremo naravne in človečanske pravice, je vprašanje narodnih manjšin pereče in kriči po pošteni rešitvi. Mirno lahko trdimo, da ne bo miru med narodi, dokler zgoraj označenim tridesetim milijonom ne bo omogočen in zagotovljen svoboden razvoj lastne samobitnosti. Zato želimo zborovanju v Ženevi, naj bi bilo njegovo delo uspešno in blagoslovljeno.

Kaj se godi po svetu?

Zborovanje državnih odposlancev v Locarnu gre proti koncu. Poročevalci že pošiljajo svojim listom vesele novice, da so vsa nesporazumljenja, ki so jih državniki na zborovanju pričakovali, odstranjena in se bodo zborovanja že v soboto končala. Če se bodo te lepe sanje o splošnem miru, ki jih ves svet že sedem let sanja, izpolnile, potem bo res ime »Locarno«, če s staro krilatico izrazimo ,vklesano z zlatimi črkami nad vhodom v palačo Društva narodov. Kar niso zmogle seje od Versalja pa do zadnjega zasedanja Društva narodov v Ženevi, to je dosegla zdaj splošna želja in potreba človeštva po miru.

Boj za mir v Locarnu.

Z velikimi dvomi in ugibanji so prišli zunanji ministri v Locarno kovat svetovni mir. Najbolj jih je skrbelo, kaj bodo rekli Nemci in Rusi. Ko se je bližal »rdeči strah« Čičerin proti jugu, so se vsi ministri začeli bati ,da jim bo zmešal štrene. Kaj je bil glavni namen angleške politike z Nemčijo, smo že večkrat pisali. Francozi so pa poslali v Locarno premetenega Brianda z drugačnimi papirji. Beneš, češki zunanji minister in poljski, grof Skrzynski, sta spet na svoj način snubila Nemčijo. Tako so naenkrat prišli nemški odposlanci v prijeten položaj, da oni odločujejo in ne kot doslej Chamberlain (Čemberlen) ali Briand, kaj se bo skuhalo v ljubkem locarnskem letovišču. Glavna nemška odposlanca dr. Luther, državni kancler in zunanji minister dr. Stresemann sta pa bila na zelo vročih tleh. Na eni strani so ju opominjali Rusi, naj se nikar ne prodajo zapadnim državam, če nočejo učakati še večjih ponižanj; nemški nacionalci pa so jima grozili, naj se ne udasta angleškim in francoskim željam, če hočeta prinesti zdrave glave iz Švice. Nemški nacionalci so namreč odločno proti temu, da bi nemška ministra podpisala varnostno pogodbo za Ren, ker bi se s tem odrekla svoji osveti nad Francozi. Cele trume tajnih policistov so morale vestno čuvati nad nemškimi odposlanci.

Poleg teh zunanjih neprilik so zrasla nesoglasja tudi med zborovalci. Nemci niso hoteli nič popustiti. Treba je bilo dosti voženj po jezeru, izletov, tajnih obiskov pred no so se visoki državniki spoh domenili, kaj bodo počeli.

Kam na desno pelje cesta...

Za Nemce je pa bila odločitev zelo težka. Chamberlain in Briand sta jih zvabila na razpotje; ena pot pelje v Rusijo, druga na evropski zapad. Če jo uberejo po prvi, bi obstoječe politično stanje v Evropi bilo ogroženo, temelji angleške posesti bi se zamajali in Pariz ne bi bil več varen pred nemškimi topovi; če si bi pa Nemčija izbrala drugo pot, bi se odtujila ruskim zaveznikom, ki so Nemčijo na genovski konferenci obvarovali ponižanja. Poleg tega bi pa še nemška država morala postati branik zapadne Evrope pred boljševiško poplavo in ne bi bila nikdar gotova, kdaj si bi Francoz izgovoril popolno varuštvo nad njo. Zato je dr. Stresemann takoj ob prvem srečanju povedal svojim angleškim in francoskim ministrskim tovarišem, da če bodo razpravljali o varnostnih pogodbah, bodo morali govoriti o renski posebej in o češki ter poljski spet zase.

Razen tega so tudi Nemci zahtevali, da se oprostijo, če vstopijo v Društvo narodov člena 16., ki pravi, da imajo članice Društva narodov pravico korakati z vojsko skozi eno deželo, če je katera izmed včlanjenih držav napadena. In še eno zahtevo so stavili, da veljaj člen 19. brez pridržka in sprememb še dalje. Ta določuje, da sme vsaka od pogodbenic mirnim potom odpovedati pogodbo, če ji je ta v veliko oviro.

Težave premagane!

Sredi tega cincanja na desno in levo se naenkrat razširi vest, da so zavezniki Nemcem nekaj popustili in da je osnutek za varnostno pogdobo že gotova stvar. Podpisana pa da bo varnostna pogodba v soboto.

Nemški državni tajnik dr. Kempner, ki je šel obvestit v Berlin predsednika Hindenburga in ostale ministre o razvoju pogajanj, je priletel na zrakoplovu spet v Locarno. S seboj je že prinesel pooblastilo, da smejo nemški odposlanci podpisati varnostno pogodbo. V glavnem bo vsebovala pogodba: a) rensko varnostno pogodbo med Nemčijo na eni ter Anglijo, Belgijo, Francijo in Italijo na drugi strani; b) pogodbo o razsodišču v slučaju sporov med temi državami. Ravnotako se bodo sklenile tudi pogodbe med Nemčijo in Čehi ter Poljaki. Zdi se po pisanju vseh listov, da so se Nemci udali pogodbam, a ne kot premaganci, temveč kot enakopravni z vsemi ostalimi državami. Danes pa se še ne more razbrati, kakšne posledice bodo izvirale vsled podpisa pogodb za odločitev Nemčije. Za enkrat si je izbrala srednjo pot.

Musolini na zborovanju.

Ko se že bliža zborovanje, ki naj osreči ves svet z mirom, svojemu koncu, se je v sredo pojavil v Locarnu italijanski ministrski predsednik Mussolini. Takoj ko je prispel v spremstvu svojih tajnikov v mesto, so ga obiskali zunanji ministri Chamberlain, Briand in Beneš ter se z njim dolgo razgovarjali. Za temi je sprejel Mussolini več drugih političnih osebnosti.

Ti obiski in razgovori so dali snoparskemu tisku povod za veliko veselje. V »Piccolu« se bere cel slavospev, češ zdaj je Mussolini dokazal vsem svojim nasprotnikom, kako ga inozemstvo uvažuje in spoštuje. Pravi: »Ni skoraj dvoma, da je bil Mussolini pred Matteottijevim umorom ena najmočnejših osebnosti v Evropi.« Dalje zopet: »V žalostnih dneh, ki so potem sledili, so menile opozicionalne stranke, da je on izgubil že vso možnost, da bi izpeljal svoje načrte onstran meja. Zdaj pa se je položaj spremenil. Mussolini je šel v Locarno, ne za to, da bi postajal po kakšnih predsobah ali govoril šasnikarjem tretje vrste, kakor v ponižujočih dnevih v Londonu in Parizu, temveč, da sprejme zunanjega ministra največje sile na svetu.«

Listi zaključujejo, da hoče Italija tudi sodelovati pri gradbi svetovnega miru in z zadovoljstvom pišejo, da je začel Mussolini brzdati objestneže v lastnih vrstah.

Zarja miru na obzorju.

Če sodimo po vseh teh pripravah, govorih in poročanju svetovnih listov, potem bo ves svet letošnji božič v resnici zaslišal glasove nebeščanov »Mir ljudem na zemlji...« Na veliki pojedini, ki so jo pripravili novinarji na čast državnikom v Locarnu je govoril Chamberlain, da so se na zborovanju razpršile vse težave, kakor megle na locarnskem jezeru in da svet lahko pričakuje resničen in trajen mir, ki ga že težko pričakuje po tolikih bojih in žrtvah. Poudaril je, da ne odhaja nobena država s konference kot premagana marveč, da so vse postale enakopravne.

In res je; posebno mi šibki in zatirani dobro čutimo, da bo trajen mir objel vse človeštvo, ko bodo padle razlike med velikimi in majhnimi ter bo za vse le eno merilo: pravičnost in poštenje.

DNEVNE VESTI.

DIJAŠKA MIZA V GORICI.

S pričetkom tega šolskega leta se bo v Gorici obnovila »Dijaška miza«, katero je vojna ukinila. Pred 20 leti so naši rodoljubi, ki jih ni več med nami, osnovali v Gosposki ulici 6. »Dijaško mizo«, v kateri so dobivali revni dijaki, ki so zahajali v goriške šole, brezplačno ali pa po močno znižani ceni kosilo in večerjo. Kasneje se je »Dijaška miza« preselila v Alojzijevišče, kjer je delovala do izbruha vojne. Kmalu po vojni so naši vodilni krogi mislili na zopetno otvoritev »Dijaške mize«, toda to je bilo nemogoče spričo dejstva, da se je Alojzijevišče, kjer je imela »Dijaška miza« svoj sedež pred vojno, obnavljalo. V tekočih počitnicah je misel zopet oživela in ustanovil se je poseben odbor »Dijaške mize«, ki bo nudila našim dijakom, ki bodo obiskovali goriške šole, hrano po izredno nizki ceni. Dijaki, ki se hočejo vpisati v »Dijaško mizo«, naj se ustno ali pismeno javijo na blagajnika odbora »Dijaške mize«, gospoda Joškota Bratuža, vodjo Alojzijevišča, v Gorici, Via Ponte Isonzo 5.

Nov inženir.

Inženirski diplomski izpit je položil 12. t. m. g. Franjo Stepančič, doma iz Temnice na Krasu, na šumarski fakulteti vseučilišča v Zagrebu.

Poziv.

Družine, ki imajo svojce v južni Ameriki, naj javijo upravništvu »Goriške Straže« svoje naslove. Dobivale bodo list: »Naš zvon«.

Trpini smo.

Ob priliki »koroškega dneva«, kateremu je bila posvečena zadnja nedelja v Sloveniji, se je vršil v Ljubljani na Kongresnem trgu velikanski shod, na katerem je med drugimi govoril tudi dr. Basaj. Povedal je tudi sledeče: »Da (Nemci) tembolj občutno udarijo slovensko ljudstvo, so ga po načrtu in brezobzirno oropali njegove inteligence. Kolikor učiteljev in duhovnikov se ni prostovoljno umaknilo nemške-

mu nasilju, so jim odrekli avstrijsko državljanstvo. Med ostalimi je moralo 33 duhovnikov in 28 učiteljev zapustiti Korotan po plebiscitu, ker jim oblastva niso hotela jamčiti za njih osebno varnost.« Pa upajmo! Še spi kralj Matjaž v gori ob Gosposvetskem polju.

»Edinost« zaplenjena.

Četrtkova »Edinost« je bila zaplenjena. Policijski organi so jo v četrtek popoldne pobirali po trafikah in drugih javnih lokalih našega mesta. Zakaj je bila zaplenjena, nam ni znano.

Pašić se je vrnil.

Jugoslovanski ministrski predsednik Nikola Pašić se je v sredo 14. zjutraj po prilično dvomesečni odsotnosti vrnil iz inozemstva v Beograd. Zdravil se je v čeških in francoskih kopališčih. Nazadnje je bival v Montecarlu na francoski rivijeri, odkoder se je v torek preko našega ozemlja vrnil v Jugoslavijo. V torek predpoldne se je vozil skozi Trst. Kakor poročajo listi, mu je zdravljenje zelo dobro storilo ter se je vrnil okrepljen in pomlajen v jugoslovansko prestolico. Naj bi se pomladili tudi nazori in smernice tega starega in močnega državnika v prospeh vseh treh jugoslovanskih narodov.

Konca še ni.

Po poročilih raznih listov je podal min. preds. Mussolini o svojih namerah in načelih za bodoče politično delo sledečo izjavo:

»Jaz molčim, ampak vem, kaj hočem. Zapeljati se ne bom dal od nobenega zmedenega besedičenja. Mi bomo napravili še en korak naprej, ki bo revolucijo dopolnil, da bo dosegla svoje cilje. Ta korak bo novo revolucijonarno dejanje usmerjeno proti cilju, ki ga moramo neizprosno doseči. Otresti pa se moramo najprej Matteottijevega procesa, čegar izid bo moje nasprotnike razočaral. Nato pride čas naših reform. Fašizem bo most, po katerem bomo prišli do novega reda.«

Želimo samo, da bi bil ta most kmalu dograjen in bi prišli res do pravega reda in vsesplošne pravice.

Nova avtomobilska zveza.

Ribijevo avtomobilno podjetje bo otvorilo 18. novembra t. l. novo avtomobilno progo Idrija = Ajdovščina = Gorica in nazaj.

Iz Idrije odpelje ob 5.45, pride v Ajdovščino ob 7.45 in v Gorico ob 9. Nazaj pa: iz Gorice ob 16.45 in pride v Idrijo ob 20. uri. Zveze z avtomobili iz Postojne v Ajdovščini.

Rojaki!

Spet se je pričelo šolsko leto in ugotoviti moramo z žalostjo, da je slovenskih dijakov čedalje manj. Dočim je zahajalo pred vojno nad 3000 dijakov v goriške šole, se je skrčilo to število letos na par stotin. Narod brez inteligenčnega naraščaja pa je obsojen najprej umskemu propadanju in sčasoma smrti. Zakaj hodi tako malo naše mladine v šole? Prva težkoča je v dejstvu, da srednje šole niso več slovenske, drugi vzrok pa je gospodarska beda. Kateri oče zmore danes 300 ali 400 lir na mesec? Da bi se mogla naša mladina lažje šolati, je treba poskrbeti za hrano po nizki ceni. Ta namen ima »Dijaška miza«, ki se je letos obnovila kakor sporočamo na drugem mestu. »Dijaška miza« bo nudila revnejšim dijakom z dežele, ki študirajo in stanujejo v Gorici, hrano po zelo nizki ceni.

Odbor »Dijaške mize« nima nikakega zaklada. Edini dohodek bodo dobrodelni prispevki. Začasno je določena cena za kosilo in večerjo na 4 lire na dan; dovolijo se izjeme tudi nižje cene. Ako se bodo oglasili dobrotniki z denarnimi prispevki, pa tudi s pridelki, bo »Dijaška miza« cene sorazmerno znižala, oziroma bo dajala prav ubogim, a pridnejšim dijakom hrano zastonj.

Ljubljansko pismo.

Ljubljana 15. oktobra 1925.

Stoji, stoji Ljubljanca . . .

Vlak drvi preko Gorenjske ob peneči Savi, zdrdra mimo Šmarne gore in skoz ljubljansko polje proti slovenski prestolici. Predno zaškripljejo že nekoliko rjavkaste zavore, železniških voz, se pojavi nad tvojo glavo nekaj masivnega, ki moli iz meglenega morja; to je ljubljanski grad in megla pod njim: Ljubljana.

Glavni, nekoč južni kolodvor. Še zmeraj strmi mračno na kup tračnic pred seboj, znani sivobradi vratar pa rjuje na vse grlo litanije vseh vlakov: Ljubljana = Zidani most = Zagreb, Ljubljana = Jesenice = Bistrica = Gorica itd. Skozi običajno gnečo in mimo moža z zelenimi obšitki na kapi, ki po navadi otiplje kovčeke le od zunaj, se prerineš pred kolodvor. Vse drugo lice kot poprej. Ulice tlakujejo razen glavne na desno, koder je na ena kolena blata za spomin na preteklo idilo. Okrog kolodvora je zrasla iz tal cela vrsta novih poslopij; glavno besedo med njimi ima velikanska palača »Ljubljanskega dvora«. Ljubljanski boljši »purgarji« sem kaj radi zahajajo. Nežni del gre v »kino dvor«, kjer migljajo na platnu najbujnejši in najbolj dražljivi filmi, krepki spol pa gre v klet, kjer se pokrepča s posebnostjo, ki je le v tej kleti na ponudbo, s »štanjelsko šunko«. Ubogi naši Štanjelci, kako bogati bi postali, če bi res bilo vse prešičje meso, ki se tu zmerja pod imenom »Štanjelsko«, nekoč na bedrih kraških ščetinarjev. Kdor bo pa kdaj opisoval Ljubljano si mora knjigo razdeliti v dva poglavitna dela: nadzemski del mesta in po vzgledu »Rim pod zemljo ali katakombe« tudi »Ljubljana pod zemljo«. V to poglavje mora pisatelj spraviti opis vseh ljubljanskih »kevdrov« od Unionske kleti pa do »Skalce«. Zadruga ljubljanskih »birtov« ga brez dvoma sprejme med svoje častne člane.

Toda pozor! Nikar navajati cenikov, ker potem ne pride noben Primorec več v Ljubljano. Narodni gospodarji pač niso vedeli, da bo ravno draginja, ki je sedaj dvakrat tolikšna kot na Primorskem, pritisnila Ljubljani pečat velemesta. Pri draginjskem prašanju odrečejo vse narodno gospodarske teorije. Presodite: dinar pade — draginja rase, dinar gor — cene gor, denar spet pade — številke na cenikih in po izložbah se pa zvečajo. Na ljubljanski univerzi bo potreba svojevrstnega zavoda za proučevanje tega novega prašanja o »vrednostni teoriji«. Pobožni romarji svetoletniki iz Kranjske si pa niso s tem belili las. Ko so se vračali preko Gorice domov, so si nabrali pri goriških kramarjih po pet dežnikov in tri, štiri klobuke, mamice pa nove kočemajke. Na Jesenicah so se kar čudili, da je onkraj predora tak naliv, da je treba po več »marel« za eno glavo.

Ljudje, ki so zatelebani v lepo knjižnico, pa naj nikar ne hodijo v ljubljanske knjigarne. Če le prestopijo prag teh »lekarn«, bodo brž izgubili svoje idealno navdušenje za knjige in povrh še za književnost sploh. Sicer pa itak ne sprejemajo založništva nikakih pesniških umotvorov več. Če si pa kdo zmisli še enega »Tarzana«, bo pa lahko že otvoril izvozno trgovino z lesom.

Novi duh časa vohajo tudi starši, ki pošiljajo svoje nadebudne sinčke in punčke po večini v trgovske šole. Potem pa hajd, če je le moč v kako banko; po nekaterih je že toliko dekličev s kratkimi lasmi v službi, da ne veš, ko prideš menjat svojih par lirc, ali si v banki ali v kakem dekliškem zavodu. Če pa te sreča na ulici revno opravljen človek, ki mrko reže ljubljansko meglo, tedaj vedi, da je to profesor ali kak drug uradnik.

Kljub vsem tem rožicam in koprivam je pa Ljubljana še vedno velepolitična. Politikuje se povsod: v kavarni, na rdečih škatljicah, ki je baje tramvaj, v »kevdrih«, po gledališčnih hodnikih, najbolj vroči se pa sprimejo v baru (da ne zabimo, tudi to je po mnenju nekaterih dvignilo ugled Ljubljane). Vsak dijaček, posebno pa akademska mladina je »opredeljena« že ko se vozi s počitnic v Ljubljano v šolo. Na ljubljanski univerzi je že toliko raznolikih »bratovščin«, da bo treba posebnega kazala pred vratarjevo sobico. Vršijo se že tudi razne narodne manifestacije in obhodi. Po vsaki taki reči se pa skregajo, če že ne javno, pa vsaj bolj v ozkem krogu, kdo je zanašal vmes politiko in kdo je kriv, da se ni obhod posrečil.

V beli Ljubljani izhaja dnevno tudi cela kopa časopisov. Naš jezikoslovec Breznik je pa menda razpisal tekmo, kateri izmed njih bo v bolj papirnem in zmaličenem slogu pisal. Uvodniki nekega dnevnika imajo že prvo mesto, če se kdo drugi ne pririje naprej. Pisani so v krasni »jugoslovenštini«. Precej zanimiv pojav je tudi to, da priobčuje nek dnevnik lepe članke o pravilnem pisanju, sam pa že pri »Dnevnih« pozabi na svoje nauke.

V nekoliko sitnem položaju se pa nahajajo vsi ljubljanski dnevniki, ker ni nobeden izmed njih »na vladi«. Zato bereš v znanem dnevniku: klerikalci bi radi do vladnih korit; v to vlado in med take ministre, ki nas Slovencev (ta je najbolj duhovita) niti nočejo poznati.

Naslednji dan pa že morda vidiš na prvem mestu fotografijo enega izmed tistih ministrov, pod njo pa dolg slavospev o državnem krmarju (g. minister je najbrže sam dobre volje nad lepimi prispodobami) in narodnem edinstvu, čigar temelini kamen so baš oni, ki so okrog tistega lista. Kmalu se bo še bralo, da je edini član slovenske ljudske stranke le še šenklavški mežnar. Duhovščina da je vsa radikalna in tako naprej. Jedro ljudstva pa je kljub tem novostim še vedno zadovoljno s pravo »slovensko« ljudsko stranko in njenim neomajnim stališčem.

Še dosti bi se dalo povedati o nekdanji dolgi vasi. Da je postala s svojim Adamičem, Premrlom, Sattnerjem, Kumarjem in s celo vrsto drugih žarišče muzikalne umetnosti skoro v vsej državi, je že nesporno. Škoda le, da bežijo vsi boljši operni pevci iz Ljubljane. Prosvetno in organizatorično delo se je v zadnjem času tudi zelo razmahnilo.

Lepo število naših književnikov čeprav reve vseh rev, jamči, da bo v slovenski prestolici tudi v prihodnjih dneh še jedro slovenstva.

Ves njen nagli razvoj, da bi le ne šel svojo pot na škodo narodnega duha, pa spričuje, da bo kmalu pozabljena tista:

Stoji, stoji Ljubljanca,
Ljubljanca, dolga ves!

Vladimir Levstik:

Trdoboj in Nisa.

(Konec.)

Ona, videč, da je rešena, je brž pristopila k njemu in mu poljubila stremen. Opazil je, da je zala, a shujšana od gladu in naporov.

»Kdo si?« je vprašal po slovensko.

Ni ga razumela.

»Kdo si?« je ponovil v jeziku Longobardov, ki se ga je naučil od robov.

»Nisa je moje ime. Z materjo sva se skrivali pred Longobardi: vse pobijajo, kar ostavijo za seboj. A mati je zbolela od gladu in muk in umrla. Kopala sem ji grob in v tem so me naskočili razbojniki. Hvala ti! Vzemi me s seboj, da ti bom pasla ovce in goveda.«

»Tedaj nisi Longobardka?« se je zavzel Sloven.

Deklica se je bledo nasmehnila.

»Longobardke imajo žolte lase, a moji so črni.«

»Rimljanka si?«

»Ne,« je odgovorila Nisa. »Tu sem doma. Moje ljudstvo je živelo v teh krajih mnogo sto let pred Rimljani.«

»Kako se je zvalo? Karni?«

»Karni so prišli za nami. Ilirka sem. Očetje mojih očetov so bili knezje te dežele. Njih zadnji se je umaknil sovragom v gore; poslednja kaplja njegove krvi je Nisa. Živeli sva z materjo v hribih in pasli ovce. Dom so nama zažgali, čredo so vzeli, medve pa sva ubežali v gozd. Tu v svežnju imam svetinje svojih prednikov; pokažem ti jih, ako mi pokopliješ mater in me vzameš s seboj.«

Proseče solze so zableščale v njenih črnih očeh.

»Z menoj hočeš, a niti ne veš, kdo sem!« je rekel mladi vojnik.

»Vidim, da si dober, močan in mogočen. Gotovo si knez svojega ljudstva. Tvoja sužnja bom, da me boš čuval v svoji senci.«

»Sužnje te nočem, ker si knežje krvi. Pomagala boš našim ženam variti jed in streči bolnikom. Ako dovolijo starejšine, postaneš kedaj moja žena. Tako se bo videlo, da je zemlja, katero si jemljemo, naša od prvega dne.«

Nisa je zardela. Sklonila se je in vnovič poljubila Slovenu stremen. Nato je tiho vprašala:

»Kako ti je ime?«

»Trdoboj sem, sin Ljutice župana. Oče mi je poginil pod Celejo in z njim polovico plemena; jaz sem z ostalimi prvi preplezal zid. Pravijo, da je zmaga moje delo. Zato me je pleme izvolilo za vojvodo v boju, čeprav je dosti starejših in tudi hrabrejših.«

»Česa iščeš s svojo vojsko v teh lesovih?«

»Svet jemljemo,« se je nasmehnil Trdoboj. »Naš je, ker nas je mnogo.«

»Dosti?« je živo vprašala Nisa.

»Kakor listja in trave. Slovenom ni števila.«

»Odkod prihajate?«

»Od začetka sveta. Sami ne vemo odkod.«

»In kam ste namenjeni?«

»To vedo le bogovi. Na kraj sveta. Kdo nas zavrne? A dotlej ostanemo tu. Na morje hočemo. Stešemo si brodove in bomo vladali morju. Veš li pot na obalo?«

Nisa je iztegnila roko in pokazala po cesti. Njeno bistro oko se je z občudovanjem ustavilo na mladem junaku. Potem pa so jo obšle solze in pokleknila je k truplu svoje matere, ki je ležalo nedalеč, odeto z višnjevim plaščem.

Trdoboj je pozval vojnike, da so izkopali grob. Vanj so položili Nisino mater in so jo zasuli ter pokrili mogilo s težko kameno ploč, da je ne bi izgrebli volkovi. Žene, ki jih je poklical s teleg, so prišle in so milovale devojko; nasitile so jo ter ji dale robačo in kasanice, kakor so jih nosile same. Nato so zapeli rogovi, telege so zaškripale in voj je odrinil dalje. Trdoboj je posadil Niso na svojega šarca, da je kazala pot, sam pa je stopal peš zraven nje in vodil konja za uzdo, kakor je pristojalo nji, ki so bili njeni predniki vladarji dežele.

Zvečer so prišli iz šume. Svet je postajal čedalje bolj skalnat in gol. Ko so v zeleni dolinici zakurili egnje, je Nisa pokazala Trdoboju svetinje svojih dedov, da bi ji verjel.

Drugi dan so dospeli do kraja, kjer je padala skala malone strmo navzdol. Tu so zagledali pred seboj srebrno bleščanje, ki je igralo v nedogled in ga ni bilo moči premeriti z očmi.

»Kaj je to?« je ostrmel mladi junak.

»Morje,« je odgovorila Nisa.

»Morje!« je klicala vojska. »Naše morje!

»Dažbog se koplje v morju,« je vzkliknil sivec Gorazd. »Slava zlatemu Dažbogu in vsem večnim

GOSPODARSTVO.

O oskrbovanju mladega vina do prvega pretakanja.

Po zadnjem »Gospodarskem listu« posnemamo:

Čim je kipenje prenehalo, se začne mlado vino čistiti. Glivice, ki so do tedaj navadno pretvorile ves sladkor v alkohol in ogljikov plin, se začnejo vsedati na dno soda. Velikokrat pa ostanejo še tudi potem manjše količine sladkorja nepokipelega v mladem vinu, kar daje vinu sladek okus. Te sladkobe pa umen kletar ni vesel, ker ta sladkoba je kriva, da se vina nočejo včistiti in da se po letu velikokrat pokvarijo. Sladko rebulo naj pridelujejo le oni Brici in le v toliki množini, v kolikor so jo v stanu gotovo prodati.

Da bo mlado vino popolnoma povrelo, in da se bo čimprej popolnoma učistilo in postalo stanovitno in suho, mora vsak vinogradnik upoštevati sledeče nauke:

1. Trgatev in pokipenje mošta je izvršiti po navodilih, ki sem jih dal v prejšnji številki tega lista.

2. Čim je glavno kipenje ponehalo, je pomešati z močnim drogom mlado vino v sodu in sicer tako, da se vse drožje še enkrat dvigne. S tem se pospeši pokipenje zadnjih ostankov sladkorja v vinu. To naj storijo oni, ki niso rabili niti metabilsufita, niti solfofosfata; oni pa, ki so te snovi rabili, naj to mešanje opustijo.

3. V kleti, kjer leži mlado vino, naj bo toplo. Najprimernejša toplota v kleti za mlada vina je 10-12° C. Pri nizki toploti se vina sicer kmalu učistijo, ali ne dozorijo. Posledica temu je, da se taka vina spomladi zmotijo.

4. Čim je kipenje ponehalo, je doliti sode skoro do vrha, ker mlada vina delajo drugače rado cvet ali kan. To zalivanje je po potrebi večkrat ponoviti.

5. Dokler ni vino popolnoma pokipelo, tako dolgo časa naj bo sod zamašen s kipelno veho. Kdor takih kipelnih veh nima, naj si nabavi posebne cenene kipelne vehe iz lesa. Te lesene kipelne vehe, ki so opremljene z obročkom iz elastične gume, so seveda uporabne le za slabotno ponehajajoče kipenje; za burno kipenje niso. S temi lesenimi kipelnimi vehami ostanejo sodi zataknjeni do prvega pretakanja.

6. Nekaj dni pred prvim pretakanjem je pustiti ob *mrzlem in tihem* vremenu nekaj noči okna kleti odprta, da se vino premrazi. S tem se doseže, da se vino do prvega pretakanja lepše in preprostejše učisti.

Just Ušaj.

Obrezovanje breskev.

Izkušnja uči, da bi morali obrezovati breskve takoj, kot smo pobrali iz njih sad, torej bi morali obrezati še zelene breskve. Z obrezovanjem bi morali:

1) skrajšati za približno eno tretjino vse one vejice, ki so imele plodove. S tem onemogočimo, da bi združila vejica vso svojo življenjsko silo v najodaljenejši popek, to je na vrhu vejice in istočasno prisilimo vejico, da pusti sok pri popkih, ki so na dnu vejice, to je najbližje deblu.

2) Z obrezanjem moramo odstraniti bolne in poškodovane vejice, potem tudi vse one, ki škodijo obliki drevesa oziroma njegovi kroni. Oblika drevesa mora biti kolikor mogoče podobna kotlu, ki je odprt nazgoraj.

Zeleno obrezovanje zdrži breskev mnogo lažje kot obrezanje v zimskem času, ker se v zelenem stanju napravljeni zarezi mnogo lažje zacelijo.

Za povzdigo sadjarstva na Goriškem.

V julijevi številki »Gospodarskega lista« je bilo javljeno, da je pokrajinska komisija za Furlanijo nakazala znesek 20.000 L za povzdigo sadjarstva na Goriškem. Znesek je bil dosežen potom Sadjarskega odseka, ki je bil ustanovljen pod okriljem Trgovske zbornice v Gorici.

Dne 27. avgusta je imel imenovani Sadjarski odsek zopet svojo sejo, da odloči, kako naj se vporabi od pokrajinske komisije določeni znesek. Seje se je udeležilo več gospodov, od slovenske strani urednik »Gospodarskega lista« in posestnik Zucchiati Anton iz Medane.

Tajnik odseka, dr. Vallig, je poročal o delovanju Sadjarskega odseka, to je o doseženem zgoraj imenovanem znesku, od katerih je določenih 10.000 L za razdelitev mladih sadnih sadik, 10.000 L pa za nagrade onim kmetovalcem, ki bi v jeseni 1925- pomladi 1926 uredili nov sadovnjak.

Tajnik je tudi poročal o izletu v Massolombardo in o razvoju tamkajšnjega sadjarstva, predvsem gojenja breskev. Nato se je razmotrivalo o uporabi prej omenjenih zneskov ter sklenilo sledeče:

Razdeli naj se 10.000 mladih sadik, in sicer 1000 marelic (vrsta Ambrozija), 6000 breskev (vrste Amsden, Viktor), 2000 hrušk (predvsem viljamovke) in 1000 jabolk (zlata parmena). Kdor se bo priglasil za sadno drevje, naj dobi popust ene lire na komadu. Do kedaj se sprejemajo priglasitve, bo javljeno v časopisju.

O razpisu nagrad ima sklepati pokrajinska uprava, kateri se predlaga, naj dobe nagrade oni, ki bodo v omenjenem roku uredili nov sadovnjak, ki bo obsegal v furlanski nižini vsaj 1 njivo (3660 m²), v brdnatem in goratem delu dežele pa vsaj 1000 m². (Po »Gosp. listu«).

Važno za vinogradnike!

Oskrbništvo posestev bar. Teuffenbach-a v Vipolžah naznanja, da je uredilo popoln obrat za žganje-kuho od najnižjih do najvišjih stopinj alkohola. Po 25. X. se sprejema vsaka množina zdravih tropin od 5 q naprej pod jako ugodnimi pogoji. Tostvarne priglasitve se lahko podajajo v oskrbn. pisarni v Vipolžah od 9. ure predpoldne do poldneva, kjer se dobe tudi natančnejši pogoji.

Kaj je novega na deželi?

Batuje.

V sredo dne 14. t. m. smo praznovali 60-letnico našega č. g. župnika Ignacija Lebana. Istočasno obhaja on tudi 30-letnico svojega župnikovanja v Batujah.

Vse je hitelo skupaj in skušalo olepšati slavnost tega dne.

Šolska mladina mu je poklonila krasen šopek z lepim napisom.

Društvo mu je priredilo krasno akademijo, ki je v lepi družbi lepo uspela. Med drugimi sta bili na vsporedu dve Vodopivčevi pesmi, poklonjeni č. jubilantu. Sledile so lepe deklamacije ter govori. Govorili so g. župniku predsednik društva, odposlanec »Prosvetne zveze« g. T. Simčič ter v imenu šole šolski vodja.

Večer je potekel v najlepšem razpoloženju.

Ob zaključku je govornik ponovno orisal veliko delovanje g. jubilanta in izrazil prošnjo in željo, naj ga Bog ohrani še mnoga leta.

To željo izražamo ponovno danes, ker vemo koliko dobrega nam je on napravil; njegov odkrit značaj in njegov radikalen nastop sta pa nam pokazala pravo pot v življenju. Č. g. župnik: Bog Vas živi še mnogo let!

Dol-Otlica.

Preteklo nedeljo je tvrdka Ferrari in Risso, ki je nakupovala med letom maline, izvršila premiranje najbolj marljivih nabiralk. Prvo premijo 200 lir je prejela Marija Černigoj, ki je nabrala 578 kg malin. Drugo premijo 150 lir je dobila Marija Bizjak, ki je nabrala 411 kg. Tretjo premijo 100 lir je prejela Roža Žonta, ker je nabrala 365 kg. Četrto premijo 75 lir je dobila R. Černigoj, ki je zbrala 300 kg. Peto premijo v znesku 50 lir je dobila Francka Čibej, šesto pa Pepca Černigoj.

Gorenjepolje.

Učiteljica italijanščine, ki je že lansko leto poučevala v Gorenjem polju, je tudi za to šolsko leto provizorično nastavljena in imenovana za vaditeljico naše šole. Proti tej učiteljici se je že lansko leto slišalo veliko pritožb. Zato se čudimo šolskemu oblastvu, ki je gotovo slišalo o teh pritožbah, da je nastavilo isto učiteljico zopet v Gorenjem polju, kamor so prosile boljše učne moči. Pod vodstvom te učiteljice so se kakor zatrjujejo starši otroci vzgojno silno zanemarili. Otroke je naganjala med šolskim poukom po različne potrebščine za njeno kuho. Vodila je otroke po senožetih in v gozd, da so ji nabirali drv za njeno drvarnico. Otrokom je toplo priporočala Miklavževih darov za njeno kuhinjo, one pa, ki ji niso ničesar prinesli, je prezirala. Šola je tedaj bila nekaka oskrbovalnica kuhinjskih dobrot gospodične učiteljice. Skrajni čas je že, da oblastvo kaj ukrene proti takim razmeram. Upamo, da naša beseda ne bo padla v vodo.

Idrija pri Bači.

Preteklo nedeljo 11. t. m. je tuk. »Prosvetno društvo« priredilo svojo drugo veselico. V spomladi, ob prvem cvetju je nastopala vrla mladina prvič na odru, in zdaj ko se poslavlja zadnje cvetje od nas, je tudi društvo za slovo poletju hotelo nastopiti na lepem novem odru, katerega je poslikal naš domačin Lapanja iz Ponikev. Ne bomo ga hvalili, ker ga delo samo hvali.

Obiskali smo to prireditev in hočemo v kratkem podati nekoliko pregleda. Udeležba je bila sicer manjša kot spomladi, vendar dobra. Prireditev pa je bila dobro zasnovana in je nad naše pričakovanje, lahko rečem, zadovoljila vse udeležence. — Rekel sem, da je lep oder. Na njem smo opazili to hibo, da je naprava za spuščanje zavese slaba in oni, ki spušča zaveso, bi moral biti za kulisami, da bi ne bil viden gledalcem. Še bolj pa moram obsojati tiste, ki se skrivajo za kulisami — ali oknom in v svoji radovednosti kukajo na občinstvo. Tudi šepetalec bi moral imeti svojo utico ali pa se vsaj skriti tako, da bi ga ne videli. — Uvodna ital. deklamacija »I doni« je bila dobra, vendar neumestna, ker če so nam oprostili to točko, čemu bi se sami silili? — Nato je sledila dekl. »Nevesti«; bila je tudi precej dobra, lahko bi bila še boljša. Glas deklamatorke se je pa skoraj zgubil nad šumom in govorjenjem v ozadju prireditvenega prostora. — Pevski zbor, pomnožen s pevci in pevkami iz bratskega društva iz Slapa je zapel lepo pesemco »V Franciji«, moški zbor pa »Izgubljeni cvet« in pa »Molitev«; zadnja je bila lepša. — Za zadnjo točko programa so nam nudili prireditelji I. Štokovo burko: »Trije tički«. Nisem prijatelj burk in veseloiger, vendar, ker

bogovom, ki so mi dali ugledati morski sijaj! Nisem ga videl, odkar smo razbili Grke ob znožju Vizantija grada!«

In starejšine so zaklali Dažbogu belega jarca in so mu darovali medu in rumene pšenice.

A spodaj na morski obali je ležalo mesto, ki se je zdelo malone prazno.

»Kako se imenuje ta grad?« je vprašal Trdoboj.

»Tergeste mu pravijo Rimljani,« je odgovorila Nisa. »Iz naših krajev tovorijo vanj volno, železo in kože.«

»Trst,« je ponovil mladenič. Nato se je ozrl in je videl latinske kupce iz mesta, ki so prispeli z obilnimi darovi, da bi prosili Slovene prizanašanja in zaščite.

»Glavo izgubi, kdor vzdigne roko na ta grad!« je rekel svojim vojnikom. »Tu hočemo tesati brodove in razpenjati jadra, da bomo vladali morju. Zakaj v morju se koplje Dažbog, in ljudstvom, ki ga gledajo, je dana sreča, bogastvo in moč.«

»Tu nam je dobro biti!« je zamaknjeno vzkliknila Nisa. »Vprašaj svoje bogove, ali so vam namenili to zemljo!«

In Trdoboj je velel starcem vedeževati. Storili so po njegovi volji in so povedali, da kažejo znamenja dobro in zlo. Sreča in nesreča se bosta vrstili Slovenom na morski obali; živeli pa bodo na nji do poslednjega dne.

»Bogovi nam pravijo, da naj ostanemo,« se je smehljaje obrnil k Nisi.

»Mnogo let?« je vprašala. »Za vse čase?«

»Toliko let, kolikor je zvezd na nebu.«

Zgradili so si domovja in vojvodi bele dvore, tesali so brodove in so pluli na sinje morje. Trdoboj pa je vprašal starce in dovolili so, da je napravil svatbo in pir ter se oženil s prelepo Niso.

Od tistih dob živi Trdobojev rod na svoji zemlji. Minilo je mnogo sto let in Trdobojeve vnuke je doletela sreča in nesreča. Toda oni ne obupajo v težkih dneh, ker ljubijo svoj dom in vedo, da jim je živeti ob sinjem morju, dokler ne pade poslednja zvezda z neba. Sto in tudi tisoč let trpljenja pa je proti temu še manj od kaplje vode, ki jo zajameš morju iz brezdanje globine...

Širite „Goriško Stražo“!

ZAHVALA

gosp. Aug. Ravniku, vodju **zavarovalnice „L'Union“ v GORICI,** Via Barzellini 2, za pravilno likvidacijo in izplačilo odškodnine moje pogorele hiše z vsemi premičninami.

Ivan Valenčič
Juršice 33

ZAHVALA

za sočutje ob smrti in sprejemu na zadnji poti nam dragega očeta

Rajmunda Devetaka

Posebno se zahvaljujemo č. g. dekanu iz Renč ter delavcem opekarne deškega semenišča za darovani venec in sploh vsem sorodnikom in prijateljem, ki so blagega pokojnika spremili na zadnji poti.

Dombrova, dne 12. oktobra 1925.

Bog jim stotero povrni!

Družina: **Devetak.**

je bila igra tako dobro podana, moram izreči igralcem vse priznanje. Vse vloge so bile v pravih rokah, da moramo društvu le častitati, da ima tako dobre igralce. Ne bom se spuščal v podrobno kritiko posameznih igralcev, gorenja pohvala naj zadostuje in vzpodbudi igralce, da nam kmalu zopet nudijo tak lep užitek. Po prireditvi je bila prosta zabava. Kako hitro je minil večer v prijateljskem razgovoru, s prepevanjem pesmi in s šaljivo pošto. Vse prehitro smo se morali posloviti od naših vrlih društvenikov. Z veseljem smo se vračali vsak na svoj dom in mislili smo na idrijsko društvo, katero je lahko ponosno na svojo drugo prireditev. Le tako naprej! Bog živi!

Idrijske novice.

Rudniška ljudska šola.

V naši državi je navada, da se za obče koristne naprave vsi javni uradi zelo brigajo. Ker pa take naprave stanejo ogromnega denarja, se tudi po isti navadi vsi radi otresajo stroškov zanje, bodisi opravičeno, bodisi neopravičeno. Taka ustanova je ljudska šola. Potrebna je, silno potrebna! A tudi tako silno zapuščena, kakor sirota brez staršev. Mečejo jo drug drugemu, češ, vzdržuj jo ti, jaz nimam dolžnosti. S tem pa šola pada nižje in nižje, propada in ne zmore tistega koristnega dela, ki bi ga po svojem poklicu morala vršiti. Pri nas se ljudske šole otresa rudnik, državni rudnik, dasi je obsolutno le njegova dolžnost, da to šolo vzdržuje. Kmet črpa iz svojega posestva vsa sredstva za telesne potrebe, ki jih ima on in vsi tisti, ki so od njega odvisni. On skrbi za svoje ljudi z vso pažnjo stremeč za tem, da postanejo njegovi otroci taki, da ne bodo delali sramote njemu in njegovi hiši, da jih ne bodo zaničevali, naj pridejo kamorkoli. Da to doseže, se ne boji nikakih žrtev, čeprav so velike. Od rudnika je odvisna gospodarsko in moralno z mestom cela idrijska okolica. Rudnik je kmetija, pri kateri smo žalostno-pičlo plačani hlapci, država pa je kmet-gospodar. V preteklih časih se je naš gospodar izkazal za razmeroma precej skrbnega. Zidal je poslopje za šolo, dal na razpolago učne moči in sredstva za pouk. Mi smo bili sicer vedno slabo plačani, a je gospodar razbremenil nas vsaj pri stroških za šolo. Silil je otroke v šolo in kaznoval starše, ki jih niso redno pošiljali. Vse to je delal za to, da vzgoji dobre in izobražene državljane, da vzgoji člane človeške družbe, ki si bodo za slučaj, da pri njem ne dobe dela, lahko kje drugje iskali zaslužka. Delal je to tudi v lastnem interesu, ker je vedel, da je izobražen človek dosti bolj poraben za vsako delo. Tako je bilo. Danes postaja naš gospodar samogolten. Otresa se vseh izdatkov za nas in njih breme nalaga na naša, že itak preobložena pleča. Brezobzirno hoče povečati svoj dobiček na naš račun. V minulih časih je plačal rudnik čez 400.000.- občinskih davkov, vzdrževal je šolo in še marsikaj drugega, pa je imel vrhu tega še velike prebitke vsako leto. Tudi sedaj jih ima, še toliko več, ker ne plača nikakih občinskih davščin. Zato zahtevamo, da državni rudnik obdrži šolo v svoji upravi, ker je to v našem in v interesu države, dežele in občine.

Mestni bolnici,

katera se bo v kratkem otvorila, je daroval videmski prefekt stekleno omaro, polno orodja za operacije. Lepi, občekoristni dar je razstavljen v izložbi g. Josipa Šraja.

Mestna občina

je dala nabiti po mestu, oziroma po hišah velike okvirje za razglase. To napravo je treba le odobravati, ker je v olepšavo mesta samega in v varstvo drugim hišam, da ne bodo vse poflikane z lepaki. Z druge strani pa se moramo pritoževati, ker je besedilo na vseh okvirjih pisano samo v laškem jeziku. Saj smo vendar tukajšnji prebivalci in davkoplačevalci sami Slovenci. Menimo, da že zaslužimo, da se vpoštevajo naše skromne zahteve in se napravijo dvojezični napisi. Pripomniti še moramo, da so razglasi mestne občine pisani navadno samo v italijanskem jeziku, katerega ljudstvo po večini ne razume, radi česar se tudi ne ve ravnati po njih. Iz tega razloga lahko nastanejo nesporazumljenja med strankami in uradom. Kaj lahko nastane za stranke, katere se ne pokore ukazom in razglasom, ker jih ne razumejo? Občutne kazni in nepotrebna pota in zagovori.

Pozdravi iz Francije.

Iz Mas de Villeneuve pošiljata iskrene pozdrave svojcem, prijateljem in »Goriški Straži« Leopold Šušmelj in Karadin Franjo.

Listnica uredništva.

K., Francija: Fizično še, politično ne. Pozdrav.

A. G., Štanjel: Vašo zahvalo smo oddali na pristojno mesto. Pozdrav.

Darovi.

Za »Slovensko sirotišče«: Ob priliki svoje srebrne poroke sta darovala p. n. g. Josip Sfiligoj in g. Josipina Sfiligoj, gostilničarja »Al buon Furlan« v Gorici 25 L; Nekdo 257 L. — Srčna hvala!

Za sv. Višarje: Župnija Col L 145; župnija sv. Lucija (II) L 79; vikarija Lesa (II) L 78; vikarija Topolovo L 55; župnija Zavratec L 55; preč. g. V. Belè L 50; N. N., Kanal L 20; N. N., Libušnje L 50. Iskrena zahvala!

Cerkv. oskrbništvo sv. Višarij.

Valuta.

Dne 15. oktobra si dobil:

za 100 franc. frankov	114.25	do	114.75	Lir
za 100 belg. frankov	115.—	do	117.—	Lir
za 100 švic. frankov	490.—	do	495.—	Lir
za 100 češ.-slov. kron	75.—	do	75.50	Lir
za 100 dinarjev	43.—	do	45.45	Lir
za 1 šterling	122.60	do	123.—	Lir
za 1 dolar	25.30	do	25.45	Lir
Novci po 20 frankov	95.—	do	99.—	Lir
za 100 avst. kron	0.0350	do	0.0365	Lir

Zgubljeno.

V veži glavnega poštnega urada je nekdo zgubil nekaj bonov državnega zaklada. Hranijo se pri poštnem in brzojavnem ravnateljstvu v Vidmu. Kdor jih je zgubil, naj se s primernimi dokazili, iz katerih bo razvidno lastništvo, obrne na zgoraj označeno ravnateljstvo, ki mu jih vrne.

Naznanilo.

Otvoril sem krojaško delavnico v Gorici, Via S. Giovanni 2. — Za obilen obisk se priporoča

Hlede Hilarij.

Izjava.*)

Podpisana izjavljam, da preklicujem kot neresnično vsako žalitev proti časti in poštenosti gospe Kučna Ane iz Iderskega štev. 49.

Alojzija Matevc (p. d. menčuka) **iz Iderskega štev. 70.**

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo samo v toliko, kolikor zahteva zakon.

KMETJE POZOR!

V Bosni imam za prodajo na razpolago več graščin ter večjih in manjših posestev. Cene zelo solidne. Pojasnila dajem našim Primorcem iz uslužnosti brezplačno: **Jernej Šinigoj, trgovski potnik, Banjaluka, Vojvode Putnika ulica 57, Jugoslavija.**

Živinski sejem.

V ponedeljek 19. oktobra 1925. se prvič po vojni obnovi živinski **trg in sejem sv. Lukeža v Kojskem.** Ker je zagotovljen obilen dovoz živine, si sejem gotovo pridobi svoje staro ime.

Pozor! — Edina slovenska trgovina v Gorici v Raštelu pod oboki št. 37. z mrtvaškimi predmeti. Velika zaloga vsakovrstnih rakev, vencev, voščenih sveč, cvetlic za cerkve, novomašnike, sv. obhajilo, birmance, neveste itd. Skladišče v prvem nadstropju. — Cene brez konkurence, postrežba točna. — Poskusite in prepričajte se! — Priporoča se slavnemu občinstvu **Terezija Pavsič.**

ZOBOZDRAVNIK
Dr. L. MERMOLJA
specijalist za ustne in zobne bolezni, ordinira
v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

PRI UPRAVI »Goriške Straže« je na prodaj časopisni papir.

2-letna čistokrvna psica volčjega plemena je na prodaj. Naslov pri upravi.

Glasovirje, harmonije in orkestrone popravlja in uglašuje **Andrej Pečar,** via del Corno 17. II.

Röntgenologični zavod
za zdravljenje in diagnostiko
primarija Dr. A. DE FIORI
V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14
SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

„ZADRUŽNA ŽGANJEKUHA" V DORNBERGU
priporoča
prodajalcem žganja
SVOJ lamčeno PRISTNI TROPINOVEC
priznanega okusa
Prepričajte se! Postrežba točna!
Žganje vedno v zalogi.
Vprašajte izrecno po „Zadružni žganjekuhi"!

Kdor hoče biti postrežen z dobrim blagom, naj obišče novo trgovino na TRAVNIKU št. 17.
Došlo je ravnokar jesensko in zimsko blago za moške obleke iz najboljših čeških in domačih tovarn po najnižjih cenah. — Trgovina združena s prvovrstno krojačnico in konfekcijskim blagom.
BRATA ZOTTER v Gorici
Travnik - Piazza della Vittoria 17 - tik kavarne „Evropa„

„Mundlos" šivalni stroji
„Göricke" dvokolesa, motorini „Fiam"
belgijske puške se vdobe le pri
Josipu Kerševaniju-Gorica
Piazza Cavour št. 9

Mehanična delavnica, Piazza Cavour štev. 5.

Ljubljanska posojilnica
r. z. z o. z. v LJUBLJANI
Mestni trg štev. 6.
Hranilne vloge na knjižnice in tekoči račun
obrestuje najugodneje
Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe in dobremu poroštvu.

Dame pozor! Naznanjam, da sem uredil in otvoril - -
MODEREN DAMSKI SALON
Izvršujem moderno striženje las ‚à la garçon' (Bubikopf), marscel ondulacije, pranje las na shampoing, barvanje in manicure.
Postrežba točna in čedna. (•X•) Poseben vhod.
Za obilen obisk se priporoča
LUDOVIK ZOTTER BRIVEC IN VLASULJAR
GORICA — Piazza della Vittoria štev. 17 - (Travnik) — GORICA

(II. Izdaja)

C.C. Postale. - Esce ogni mercoledi e sabato. - 17 ottobre 1925.

Posamezna številka 25 stotink.

GORIŠKA STRAŽA

Izhaja: vsako sredo popoldne in soboto zjutraj. Stane za celo leto 15 L. « pol leta 8 L. « četrt leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 35 L. Na naročila brez doposlane naročnine se ne moremo ozirati. Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

Št. 83 V Gorici, v soboto 17. oktobra 1925. Leto VIII.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. List izdaja konsorcij »GORIŠKE STRAŽE« Tisk Zadružne tiskarne v Gorici, Riva Piazzutta št. 18. Uprava in uredništvo: ulica Mameli štev. 5. — (prej Scuole). —

Uvodne besede.

83. številka »Goriške Straže« je bila spet zaplenjena. Vzrok je naveden v odloku, ki se glasi:

Članek pod naslovom »Za pravice narodnih manjšin« v 83. številki »Goriške Straže« z dne 17. t. m. je vseboval trditve o zapostavljanju narodnih manjšin pri nas in drugod, napram večinskim narodom. Te trditve niso resnične, vsaj kolikor se tičejo Italije ter so pisane v očividnem namenu, da se ščuva tujerodno prebivalstvo.

Zato odreja podprefekt na podlagi dekretov zaplembo omenjene številke »Goriške Straže« in pooblašča varnostno oblastvo, da ukaz nemudoma izpelje.

Gorica, 16. oktobra 1925.

Podprefekt: Scotti.

K vsemu temu mi nič ne pripominjamo, ampak prosimo naše prijatelje in bravce, naj potrpijo. Zopet jim kličemo: Zvestoba za zvestobo!

Kaj se godi po svetu?

Zborovanje državnih odposlancev v Locarnu gre proti koncu. Poročevalci že pošiljajo svojim listom vesele novice, da so vsa nesporazumljenja, ki so jih državniki na zborovanju pričakovali, odstranjena in se bodo zborovanja že v soboto končala. Če se bodo te lepe sanje o splošnem miru, ki jih ves svet že sedem let sanja, izpolnile, potem bo res ime »Locarno«, če s staro krilatico izrazimo ,vklesano z zlatimi črkami nad vhodom v palačo Društva narodov. Kar niso zmogle seje od Versaja pa do zadnjega zasedanja Društva narodov v Ženevi, to je dosegla zdaj splošna želja in potreba človeštva po miru.

Boj za mir v Locarnu.

Z velikimi dvomi in ugibanji so prišli zunanji ministri v Locarno kovat svetovni mir. Najbolj jih je skrbelo, kaj bodo rekli Nemci in Rusi. Ko se je bližal »rdeči strah« Čičerin proti jugu, so se vsi ministri začeli bati ,da jim bo zmešal štrene. Kaj je bil glavni namen angleške politike z Nemčijo, smo že večkrat pisali. Francozi so pa poslali v Locarno premetenega Brianda z drugačnimi papirji. Beneš, češki zunanji minister in poljski, grof Skrzynski, sta spet na svoj način snubila Nemčijo. Tako so naenkrat prišli nemški odposlanci v prijeten položaj, da oni odločujejo in ne kot doslej Chamberlain (Čemberlen) ali Briand, kaj se bo skuhalo v ljubkem locarnskem letovišču. Glavna nemška odposlanca dr. Luther, državni kancler in zunanji minister dr. Stresemann sta pa bila na zelo vročih tleh. Na eni strani so ju opominjali Rusi, naj se nikar ne prodajo zapadnim državam, če nočejo učakati še večjih ponižanj; nemški nacionalci pa so jima grozili, naj se ne udasta angleškim in francoskim željam, če hočeta prinesti zdrave glave iz Švice. Nemški nacionalci so namreč odločno proti temu, da bi nemška ministra podpisala varnostno pogodbo za Ren, ker bi se s tem odrekla svoji osveti nad Francozi. Cele trume tajnih policistov so morale vestno čuvati nad nemškimi odposlanci.

Poleg teh zunanjih neprilik so zrasla nesoglasja tudi med zborovalci. Nemci niso hoteli nič popustiti. Treba je bilo dosti voženj po jezeru, izletov, tajnih obiskov predno so se visoki državniki spoh domenili, kaj bodo počeli.

Kam na desno pelje cesta...

Za Nemce je pa bila odločitev zelo težka. Chamberlain in Briand sta jih zvabila na razpotje; ena pot pelje v Rusijo, druga na evropski zapad. Če jo uberejo po prvi, bi obstoječe politično stanje v Evropi bilo ogroženo, temelji angleške posesti bi se zamajali in Pariz ne bi bil več varen pred nemškimi topovi; če si bi pa Nemčija izbrala drugo pot, bi se odtujila ruskim zaveznikom, ki so Nemčijo na genovski konferenci obvarovali ponižanja. Poleg tega bi pa še nemška država morala postati branik zapadne Evrope pred boljševiško poplavo in ne bi bila nikdar gotova, kdaj si bi Francoz izgovoril popolno varuštvo nad njo. Zato je dr. Stresemann takoj ob prvem srečanju povedal svojim angleškim in francoskim ministrskim tovarišem, da če bodo razpravljali o varnostnih pogodbah, bodo morali govoriti o renski posebej in o češki ter poljski spet zase.

Razen tega so tudi Nemci zahtevali, da se oprostijo, če vstopijo v Društvo narodov člena 16., ki pravi, da imajo članice Društva narodov pravico korakati z vojsko skozi eno deželo, če je katera izmed včlanjenih držav napadena. In še eno zahtevo so stavili, da veljaj člen 19. brez pridržka in sprememb še dalje. Ta določuje, da sme vsaka od pogodbenic mirnim potom odpovedati pogodbo, če ji je ta v veliko oviro.

Težave premagane!

Sredi tega cincanja na desno in levo se naenkrat razširi vest, da so zavezniki Nemcem nekaj popustili in da je osnutek za varnostno pogdobo že gotova stvar. Podpisana pa da bo varnostna pogodba v soboto.

Nemški državni tajnik dr. Kempner, ki je šel obvestit v Berlin predsednika Hindenburga in ostale ministre o razvoju pogajanj, je priletel na zrakoplovu spet v Locarno. S seboj je že prinesel pooblastilo, da smejo nemški odposlanci podpisati varnostno pogodbo. V glavnem bo vsebovala pogodba: a) rensko varnostno pogodbo med Nemčijo na eni ter Anglijo, Belgijo, Francijo in Italijo na drugi strani; b) pogodbo o razsodišču v slučaju sporov med temi državami. Ravnotako se bodo sklenile tudi pogodbe med Nemčijo in Čehi ter Poljaki. Zdi se po pisanju vseh listov, da so se Nemci udali pogodbam, a ne kot premaganci, temveč kot enakopravni z vsemi ostalimi državami. Danes pa se še ne more razbrati, kakšne posledice bodo izvirale vsled podpisa pogodb za odločitev Nemčije. Za enkrat si je izbrala srednjo pot.

Musolini na zborovanju.

Ko se že bliža zborovanje, ki naj osreči ves svet z mirom, svojemu koncu, se je v sredo pojavil v Locarnu italijanski ministrski predsednik Mussolini. Takoj ko je prispel v spremstvu svojih tajnikov v mesto, so ga obiskali zunanji ministri Chamberlain, Briand in Beneš ter se z njim dolgo razgovarjali. Za temi je sprejel Mussolini več drugih političnih osebnosti.

Ti obiski in razgovori so dali snoparskemu tisku povod za veliko veselje. V »Piccolu« se bere cel slavospev, češ zdaj je Mussolini dokazal vsem svojim nasprotnikom, kako ga inozemstvo uvažuje in spoštuje. Pravi: »Ni skoraj dvoma, da je bil Mussolini pred Matteottijevim umorom ena najmočnejših osebnosti v Evropi.« Dalje zopet: »V žalostnih dneh, ki so potem sledili, so menile opozicionaline stranke, da je on izgubil že vso možnost, da bi izpeljal svoje načrte onstran meja. Zdaj pa se je položaj spremenil. Mussolini je šel v Locarno, ne za to, da bi postajal po kakšnih predsobah ali govoril šasnikarjem tretje vrste, kakor v ponižujočih dnevih v Londonu in Parizu, temveč, da sprejme zunanjega ministra največje sile na svetu.«

Listi zaključujejo, da hoče Italija tudi sodelovati pri gradbi svetovnega miru in z zadovoljstvom pišejo, da je začel Mussolini brzdati objestneže v lastnih vrstah.

Zarja miru na obzorju.

Če sodimo po vseh teh pripravah, govorih in poročanju svetovnih listov, potem bo ves svet letošnji božič v resnici zaslišal glasove nebeščanov »Mir ljudem na zemlji...« Na veliki pojedini, ki so jo pripravili novinarji na čast državnikom v Locarnu je govoril Chamberlain, da so se na zborovanju razpršile vse težave, kakor megle na locarnskem jezeru in da svet lahko pričakuje resničen in trajen mir, ki ga že težko pričakuje po tolikih bojih in žrtvah. Poudaril je, da ne odhaja nobena država s konference kot premagana marveč, da so vse postale enakopravne.

In res je; posebno mi šibki in zatirani dobro čutimo, da bo trajen mir objel vse človeštvo, ko bodo padle razlike med velikimi in majhnimi ter bo za vse le eno merilo: pravičnost in poštenje.

DNEVNE VESTI.

DIJAŠKA MIZA V GORICI.

S pričetkom tega šolskega leta se bo v Gorici obnovila »Dijaška miza«, katero je vojna ukinila. Pred 20 leti so naši rodoljubi, ki jih ni več med nami, osnovali v Gosposki ulici 6. »Dijaško mizo«, v kateri so dobivali revni dijaki, ki so zahajali v goriške šole, brezplačno ali pa po močno znižani ceni kosilo in večerjo. Kasneje se je »Dijaška miza« preselila v Alojzijevišče, kjer je delovala do izbruha vojne. Kmalu po vojni so naši vodilni krogi mislili na zopetno otvoritev »Dijaške mize«, toda to je bilo nemogoče spričo dejstva, da se je Alojzijevišče, kjer je imela »Dijaška miza« svoj sedež pred vojno, obnavljalo. V tekočih počitnicah je misel zopet oživela in ustanovil se je poseben odbor »Dijaške mize«, ki bo nudila našim dijakom, ki bodo obiskovali goriške šole, hrano po izredno nizki ceni. Dijaki, ki se hočejo vpisati v »Dijaško mizo«, naj se ustno ali pismeno javijo na blagajnika odbora »Dijaške mize«, gospoda Joškota Bratuža, vodjo Alojzijevišča, v Gorici, Via Ponte Isonzo 5.

Nov inženir.

Inženirski diplomski izpit je položil 12. t. m. g. Franjo Stepančič, doma iz Temnice na Krasu, na šumarski fakulteti vseučilišča v Zagrebu.

Poziv.

Družine, ki imajo svojce v južni Ameriki, naj javijo upravništvu »Goriške Straže« svoje naslove. Dobivale bodo list: »Naš zvon«.

Obvestilo.

Mestni magistrat naznanja, da mora občinstvo, ki misli popravljati grobove svojih ranjkih na mestnem pokopališču, to storiti do opoldne dne 29. t. m. Potem ne bo več časa, ker se bo pokopališče snažilo. Predvsem naj to uvažujejo kamnoseki, ki imajo naročila za nagrobne kamne.

Jesenski vozni red potniških avtomboilov.

S 1. novembrom se spremeni vozni red v toliko: Proga Gorica - Gradež: odhod iz Gradeža ob 6.45; Proga Gorica - Palmanova: odhod iz Gorice ob 17.

Poleg že običajnih ur bo vozil avto še: na prog Gorica - Gradiška: odhod iz Gorice ob 12.30: na progi Gorica - Ajdovščina: odhod iz Gorice ob 13: na progi Gorica - Idrija: odhod iz Gorice ob 16.30 (odhod iz Idrije ob 5.45).

Ob nedeljah vozi avto iz Gorice na Prevalj (Sv. gora) ob 7 uri in nazaj ob 16. uri.

Knjiga o naših izseljencih.

Kakor je znano se bo tudi Jugoslavija vdeležila mednarodne razstave v Filadelfiji v Ameriki. V ta namen je ministrski svet že nakazal večjo svoto. Ob tej priložnosti bo izšla tudi obsežna knjiga pod naslovom »Srbi, Hrvati in Slovenci v Ameriki.« Tu bo popisan gospodarski, socialni, kulturni in narodnostni položaj naših ameriških izseljencev. — Knjiga se lahko naročuje že v naprej in stane za prednaročila 150 dinarjev, potem bo pa cena 200 dinarjev. Naročuje se pri vseh knjigarnah in pri biblioteki »Bankarstva«, Zagreb 6, Marovska ul. 30. — Kakor poročajo listi, pričakujejo tudi naši izseljenci to knjigo z največjim zanimanjem.

Zopet je umrl »kralj«.

V New Yorku je umrl bogataš Duke. Imenovali so ga »kralja tobaka«. Zapustil je ogromno premoženje 150 milijonov dolarjev. Zakaj nimamo mi goriški Slovenci kakega takega bogatega »strica« v Ameriki.

Proti povišanju najemnin.

V Panami v Ameriki je prišlo na nekem protestnem zborovanju proti povišanju najemnin do krvavih izgredov. Policija je morala poseči vmes in je z revolverji razganjala razgreto množico. Bilo je več žrtev.

Trpini smo.

Ob priliki »koroškega dneva«, kateremu je bila posvečena zadnja nedelja v Sloveniji, se je vršil v Ljubljani na Kongresnem trgu velikanski shod, na katerem je med drugimi govoril tudi dr. Basaj. Povedal je tudi sledeče: »Da (Nemci) tembolj občutno udarijo slovensko ljudstvo, so ga po načrtu in brezobzirno oropali njegove inteligence. Kolikor učiteljev in duhovnikov se

ni prostovoljno umaknilo nemškemu nasilju, so jim odrekli avstrijsko državljanstvo. Med ostalimi je moralo 33 duhovnikov in 28 učiteljev zapustiti Korotan po plebiscitu, ker jim oblastva niso hotela jamčiti za njih osebno varnost.« Pa upajmo! Še spi kralj Matjaž v gori ob Gosposvetskem polju.

»Edinost« zaplenjena.

Četrtkova »Edinost« je bila zaplenjena. Policijski organi so jo v četrtek popoldne pobirali po trafikah in drugih javnih lokalih našega mesta. Zakaj je bila zaplenjena, nam ni znano.

Pašić se je vrnil.

Jugoslovanski ministrski predsednik Nikola Pašić se je v sredo 14. zjutraj po prilično dvomesečni odsotnosti vrnil iz inozemstva v Beograd. Zdravil se je v čeških in francoskih kopališčih. Nazadnje je bival v Montecarlu na francoski rivijeri, odkoder se je v torek preko našega ozemlja vrnil v Jugoslavijo. V torek predpoldne se je vozil skozi Trst. Kakor poročajo listi, mu je zdravljenje zelo dobro storilo ter se je vrnil okrepljen in pomlajen v jugoslovansko prestolico. Naj bi se pomladili tudi nazori in smernice tega starega in močnega državnika v prospeh vseh treh jugoslovanskih narodov.

Konca še ni.

Po poročilih raznih listov je podal min. preds. Mussolini o svojih namerah in načelih za bodoče politično delo sledečo izjavo:

»Jaz molčim, ampak vem, kaj hočem. Zapeljati se ne bom dal od nobenega zmedenega besedičenja. Mi bomo napravili še en korak naprej, ki bo revolucijo dopolnil, da bo dosegla svoje cilje. Ta korak bo novo revolucijonarno dejanje usmerjeno proti cilju, ki ga moramo neizprosno doseči. Otresti pa se moramo najprej Matteottijevega procesa, čegar izid bo moje nasprotnike razočaral. Nato pride čas naših reform. Fašizem bo most, po katerem bomo prišli do novega reda.«

Želimo samo, da bi bil ta most kmalu dograjen in bi prišli res do pravega reda in vsesplošne pravice.

Nova avtomobilska zveza.

Ribijevo avtomobilno podjetje bo otvorilo 18. novembra t. l. novo avtomobilno progo Idrija - Ajdovščina - Gorica in nazaj.

Iz Idrije odpelje ob 5.45, pride v Ajdovščino ob 7.45 in v Gorico ob 9. Nazaj pa: iz Gorice ob 16.45 in pride v Idrijo ob 20. uri. Zveze z avtomobili iz Postojne v Ajdovščini.

Rojaki!

Spet se je pričelo šolsko leto in ugotoviti moramo z žalostjo, da je slovenskih dijakov čedalje manj. Dočim je zahajalo pred vojno nad 3000 dijakov v goriške šole, se je skrčilo to število letos na par stotin. Narod brez inteligenčnega naraščaja pa je obsojen najprej umskemu propadanju in sčasoma smrti. Zakaj hodi tako malo naše mladine v šole? Prva težkoča je v dejstvu, da srednje šole niso več slovenske, drugi vzrok pa je gospodarska beda. Kateri oče zmore danes 300 ali 400 lir na mesec? Da bi se mogla naša mladina lažje šolati, je treba poskrbeti za hrano po nizki ceni. Ta namen ima »Dijaška miza«, ki se je letos obnovila, kakor sporočamo na drugem mestu. »Dijaška miza« bo nudila revnejšim dijakom z dežele, ki študirajo in stanujejo v Gorici, hrano po zelo nizki ceni.

Odbor »Dijaške mize« nima nikakega zaklada. Edini dohodek bo do dobrodelni prispevki. Začasno je določena cena za kosilo in večerjo na 4 lire na dan; dovolijo se izjemoma tudi nižje cene. Ako se bodo oglasili dobrotniki z denarnimi prispevki, pa tudi s pridelki, bo »Dijaška miza« cene sorazmerno znižala, oziroma bo dajala prav ubogim, a pridnejšim dijakom hrano zastonj.

Ljubljansko pismo.

Ljubljana 15. oktobra 1925.

Stoji, stoji Ljubljanca . . .

Vlak drvi preko Gorenjske ob peneči Savi, zdrdra mimo Šmarne gore in skoz ljubljansko polje proti slovenski prestolici. Predno zaškripljejo že nekoliko rjavkaste zavore, železniških voz, se pojavi nad tvojo glavo nekaj masivnega, ki moli iz meglenega morja; to je ljubljanski grad in megla pod njim: Ljubljana.

Glavni, nekoč južni kolodvor. Še zmeraj strmi mračno na kup tračnic pred seboj, znani sivobradi vratar pa rjuje na vse grlo litanije vseh vlakov: Ljubljana - Zidani most - Zagreb, Ljubljana - Jesenice - Bistrica - Gorica itd. Skozi običajno gnečo in mimo moža z zelenimi obšitki na kapi, ki po navadi otinlje kovčeke le od zunaj, se prerineš pred kolodvor. Vse drugo lice kot poprej. Ulice tlakujejo razen glavne na desno, koder je na ena kolena blata za spomin na preteklo idilo. Okrog kolodvora je zrasla iz tal cela vrsta novih poslopij; glavno besedo med njimi ima velikanska palača »Ljubljanskega dvora«. Ljubljanski boljši »purgarji« sem kaj radi zahajajo. Nežni del gre v »kino dvor«, kjer migljajo na platnu najbujnejši in najbolj dražljivi filmi, krepki spol pa gre v klet, kjer se pokrepča s posebnostjo, ki je le v tej kleti na ponudbo, s »štanjelsko šunko«. Ubogi naši Štanjelci, kako bogati bi postali, če bi res bilo vse prešičje meso, ki se tu zmerja pod imenom »Štanjelsko«, nekoč na bedrih kraških ščetinarjev. Kdor bo pa kdaj opisoval Ljubljano si mora knjigo razdeliti v dva poglavitna dela: nadzemski del mesta in po vzgledu »Rim pod zemljo ali katakombe« tudi »Ljubljana pod zemljo«. V to poglavje mora pisatelj spraviti opis vseh ljubljanskih »kevdrov« od Unionske kleti pa do »Skalce«. Zadruga ljubljanskih »birtov« ga brez dvoma sprejme med svoje častne člane.

Toda pozor! Nikar navajati cenikov, ker potem ne pride noben Primorec več v Ljubljano. Narodni gospodarji pač niso vedeli, da bo ravno draginja, ki je sedaj dvakrat tolikšna kot na Primorskem, pritisnila Ljubljani pečat velemesta. Pri draginjskem prašanju odrečejo vse narodno gospodarske teorije. Presodite: dinar pade — draginja rase, dinar gor — cene gor, denar spet pade — številke na cenikih in po izložbah se pa zvečajo. Na ljubljanski univerzi bo potreba svojevrstnega zavoda za proučevanje tega novega prašanja o »vrednostni teoriji«. Pobožni romarji svetoletniki iz Kranjske si pa niso s tem belili las. Ko so se vračali preko Gorice domov, so si nabrali pri goriških kramarjih po pet dežnikov in tri, štiri klobuke, mamice pa nove kočemajke. Na Jesenicah so se kar čudili, da je onkraj predora tak naliv, da je treba po več »marel« za eno glavo.

Ljudje, ki so zatelebani v lepo knjižnico, pa naj nikar ne hodijo v ljubljanske knjigarne. Če le prestopijo prag teh »lekarn«, bodo brž izgubili svoje idealno navdušenje za knjige in povrh še za književnost sploh. Sicer pa itak ne sprejemajo založništva nikakih pesniških umotvorov več. Če si pa kdo zmisli še enega »Tarzana«, bo pa lahko že otvoril izvozno trgovino z lesom.

Novi duh časa vohajo tudi starši, ki pošiljajo svoje nadebudne sinčke in punčke po večini v trgovske šole. Potem pa hajd, če je le moč v kako banko; po nekaterih je že toliko dekličev s kratkimi lasmi v službi, da ne veš, ko prideš menjat svojih par lirc, ali si v banki ali v kakem dekliškem zavodu. Če pa te sreča na ulici revno opravljen človek, ki mrko reže ljubljansko meglo, tedaj vedi, da je to profesor ali kak drug uradnik.

Kljub vsem tem rožicam in koprivam je pa Ljubljana še vedno velepolitična. Politikuje se povsod: v kavarni, na rdečih škatlicah, ki je baje tramvaj, v »kevdrih«, po gledališčnih hodnikih, najbolj vroči se pa sprimejo v baru (da ne zabimo, tudi to je po mnenju nekaterih dvignilo ugled Ljubljane). Vsak dijaček, posebno pa akademska mladina je »opredeljena« že ko se vozi s počitnic v Ljubljano v šolo. Na ljubljanski univerzi je že toliko raznolikih »bratovščin«, da bo treba posebnega kazala pred vratarjevo sobico. Vršijo se že tudi razne narodne manifestacije in obhodi. Po vsaki taki reči se pa skregajo, če že ne javno, pa vsaj bolj v ozkem krogu, kdo je zanašal vmes politiko in kdo je kriv, da se ni obhod posrečil.

V beli Ljubljani izhaja dnevno tudi cela kopa časopisov. Naš jezikoslovec Breznik je pa menda razpisal tekmo, kateri izmed njih bo v bolj papirnem in zmaličenem slogu pisal. Uvodniki nekega dnevnika imajo že prvo mesto, če se kdo drugi ne pririje naprej. Pisani so v krasni »jugoslovenštini«. Precej zanimiv pojav je tudi to, da priobčuje nek dnevnik lepe članke o pravilnem pisanju, sam pa že pri »Dnevnih« pozabi na svoje nauke.

V nekoliko sitnem položaju se pa nahajajo vsi ljubljanski dnevniki, ker ni nobeden izmed njih »na vladi«. Zato bereš v znanem dnevniku: klerikalci bi radi do vladnih korit; v to vlado in med take ministre, ki nas Slovencev (ta je najbolj duhovita) niti nočejo poznati.

Naslednji dan pa že morda vidiš na prvem mestu fotografijo enega izmed tistih ministrov, pod njo pa dolg slavospev o državnem krmarju (g. minister je najbrže sam dobre volje nad lepimi prispodobami) in narodnem edinstvu, čigar temeljni kamen so baš oni, ki so okrog tistega lista. Kmalu se bo še bralo, da je edini član slovenske ljudske stranke le še šenklavški mežnar. Duhovščina da je vsa radikalna in tako naprej. Jedro ljudstva pa je kljub tem novostim še vedno zadovoljno s pravo »slovensko« ljudsko stranko in njenim neomajnim stališčem.

Še dosti bi se dalo povedati o nekdanji dolgi vasi. Da je postala s svojim Adamičem, Premrlom, Sattnerjem, Kumarjem in s celo vrsto drugih žarišče muzikalne umetnosti skoro v vsej državi, je že nesporno. Škoda le, da bežijo vsi boljši operni pevci iz Ljubljane. Prosvetno in organizatorično delo se je v zadnjem času tudi zelo razmahnilo.

Lepo število naših književnikov čeprav reve vseh rev, jamči, da bo v slovenski prestolici tudi v pribodnjih dneh še jedro slovenstva.

Ves njen nagli razvoj, da bi le ne šel svojo pot na škodo narodnega duha, pa spričuje, da bo kmalu pozabljena tista:

Stoji, stoji Ljubljanca,
Ljubljanca, dolga vas!

Vladimir Levstik:

Trdoboj in Nisa.

(Konec.)

Ona, videč, da je rešena, je brž pristopila k njemu in mu poljubila stremen. Opazil je, da je zala, a shujšana od gladu in naporov.

»Kdo si?« je vprašal po slovensko.

Ni ga razumela.

»Kdo si?« je ponovil v jeziku Longobardov, ki se ga je naučil od robov.

»Nisa je moje ime. Z materjo sva se skrivali pred Longobardi: vse pobijajo, kar ostavijo za seboj. A mati je zbolela od gladu in muk in umrla. Kopala sem ji grob in v tem so me naskočili razbojniki. Hvala ti! Vzemi me s seboj, da ti bom pasla ovce in goveda.«

»Tedaj nisi Longobardka?« se je zavzel Sloven.

Deklica se je bledo nasmehnila.

»Longobardke imajo žolte lase, a moji so črni.«

»Rimljanka si?«

»Ne,« je odgovorila Nisa. »Tu sem doma. Moje ljudstvo je živelo v teh krajih mnogo sto let pred Rimljani.«

»Kako se je zvalo? Karni?«

»Karni so prišli za nami. Ilirka sem. Očetje mojih očetov so bili knezje te dežele. Njih zadnji se je umaknil sovragom v gore; poslednja kaplja njegove krvi je Nisa. Živeli sva z materjo v hribih in pasli ovce. Dom so nama zažgali, čredo so vzeli, medve pa sva ubežali v gozd. Tu v svežnju imam svetinje svojih prednikov: pokažem ti jih, ako mi pokoplješ mater in me vzameš s seboj.«

Proseče solze so zableščale v njenih črnih očeh.

»Z menoj hočeš, a niti ne veš, kdo sem!« je rekel mladi vojnik.

»Vidim, da si dober, močan in mogočen. Gotovo si knez svojega ljudstva. Tvoja sužnja bom, da me boš čuval v svoji senci.«

»Sužnje te nočem, ker si knežje krvi. Pomagala boš našim ženam variti jed in streči bolnikom. Ako dovolijo starejšine, postaneš kedaj moja žena. Tako se bo videlo, da je zemlja, katero si jemljemo, naša od prvega dne.«

Nisa je zardela. Sklonila se je in vnovič poljubila Slovenu stremen. Nato je tiho vprašala:

»Kako ti je ime?«

»Trdoboj sem, sin Ljutice župana. Oče mi je poginil pod Celejo in z njim polovico plemena; jaz sem z ostalimi prvi preplezal zid. Pravijo, da je zmaga moje delo. Zato me je pleme izvolilo za vojvodo v boju, čeprav je dosti starejših in tudi hrabrejših.«

»Česa iščeš s svojo vojsko v teh lesovih?«

»Svet jemljemo,« se je nasmehnil Trdoboj. »Naš je, ker nas je mnogo.«

»Dosti?« je živo vprašala Nisa.

»Kakor listja in trave. Slovenom ni števila.«

»Odkod prihajate?«

»Od začetka sveta. Sami ne vemo odkod.«

»In kam ste namenjeni?«

»To vedo le bogovi. Na kraj sveta. Kdo nas zavrne? A dotlej ostanemo tu. Na morje hočemo. Stešemo si brodove in bomo vladali morju. Veš li pot na obalo?«

Nisa je iztegnila roko in pokazala po cesti. Njeno bistro oko se je z občudovanjem ustavilo na mladem junaku. Potem pa so jo oblile solze in pokleknila je k truplu svoje matere, ki je ležalo nedaleč, odeto z višnjevim plaščem.

Trdoboj je pozval vojnike, da so izkopali grob. Vanj so položili Nisino mater in so jo zasuli ter pokrili mogilo s težko kameno ploč, da je ne bi izgrebli volkovi. Žene, ki jih je poklical s teleg, so prišle in so milovale devojko; nasitile so jo ter ji dale robačo in kasanice, kakor so jih nosile same. Nato so zapeli rogovi, telege so zaškripale in voj je odrinil dalje. Trdoboj je posadil Niso na svojega šarca, da je kazala pot, sam pa je stopal peš zraven nje in vodil konja za uzdo, kakor je pristojalo nji, ki so bili njeni predniki vladarji dežele.

Zvečer so prišli iz šume. Svet je postajal čedalje bolj skalnat in gol. Ko so v zeleni dolinici zakurili ognje, je Nisa pokazala Trdoboju svetinje svojih dedov, da bi ji verjel.

Drugi dan so dospeli do kraja, kjer je padala skala malone strmo navzdol. Tu so zagledali pred seboj srebrno bleščanje, ki je igralo v nedogled in ga ni bilo moči premeriti z očmi.

»Kaj je to?« je ostrmel mladi junak.

»Morje,« je odgovorila Nisa.

»Morje!« je klicala vojska. »Naše morje!

»Dažbog se koplje v morju,« je vzkliknil sivec Gorazd. »Slava zlatemu Dažbogu in vsem večnim

GOSPODARSTVO.

O oskrbovanju mladega vina do prvega pretakanja.

Po zadnjem »Gospodarskem listu« posnemamo:

Čim je kipenje prenehalo, se začne mlado vino čistiti. Glivice, ki so do tedaj navadno pretvorile ves sladkor v alkohol in ogljikov plin, se začnejo vsedati na dno soda. Velikokrat pa ostanejo še tudi potem manjše količine sladkorja nepokipelega v mladem vinu, kar daje vinu sladek okus. Te sladkobe pa umen kletar ni vesel, ker ta sladkoba je kriva, da se vina nočejo včistiti in da se po letu velikokrat pokvarijo. Sladko rebulo naj pridelujejo le oni Brici in le v toliki množini, v kolikor so jo v stanu gotovo prodati.

Da bo mlado vino popolnoma povrelo, in da se bo čimprej popolnoma učistilo in postalo stanovitno in suho, mora vsak vinogradnik upoštevati sledeče nauke:

1. Trgatev in pokipenje mošta je izvršiti po navodilih, ki sem jih dal v prejšnji številki tega lista.

2. Čim je glavno kipenje ponehalo, je pomešati z močnim drogom mlado vino v sodu in sicer tako, da se vse drožje še enkrat dvigne. S tem se pospeši pokipenje zadnjih ostankov sladkorja v vinu. To naj storijo oni, ki niso rabili niti metabilsufita, niti solfofosfata; oni pa, ki so te snovi rabili, naj to mešanje opustijo.

3. V kleti, kjer leži mlado vino, naj bo toplo. Najprimernejša toplota v kleti za mlada vina je 10-12° C. Pri nizki toploti se vina sicer kmalu učistijo, ali ne dozorijo. Posledica temu je, da se taka vina spomladi zmotijo.

4. Čim je kipenje ponehalo, je doliti sode skoro do vrha, ker mlada vina delajo drugače rado cvet ali kan. To zalivanje je po potrebi večkrat ponoviti.

5. Dokler ni vino popolnoma pokipelo, tako dolgo časa naj bo sod zamašen s kipelno veho. Kdor takih kipelnih veh nima, naj si nabavi posebne cenene kipelne vehe iz lesa. Te lesene kipelne vehe, ki so opremljene z obročkom iz elastične gume, so seveda uporabne le za slabotno ponehajajoče kipenje; za burno kipenje niso. S temi lesenimi kipelnimi vehami ostanejo sodi zataknjeni do prvega pretakanja.

6. Nekaj dni pred prvim pretakanjem je pustiti ob *mrzlem in tihem* vremenu nekaj noči okna kleti odprta, da se vino premrazi. S tem se doseže, da se vino do prvega pretakanja lepše in preprostejše učisti.

Just Ušaj.

Obrezovanje breskev.

Izkušnja uči, da bi morali obrezovati breskve takoj, kot smo pobrali iz njih sad, torej bi morali obrezati še zelene breskve. Z obrezovanjem bi morali:

1) skrajšati za približno eno tretjino vse one vejice, ki so imele plodove. S tem onemogočimo, da bi združila vejica vso svojo življenjsko silo v najodaljenejši popek, to je na vrhu vejice in istočasno prisilimo vejico, da pusti sok pri popkih, ki so na dnu vejice, to je najbližje deblu.

2) Z obrezanjem moramo odstraniti bolne in poškodovane vejice, potem tudi vse one, ki škodijo obliki drevesa oziroma njegovi kroni. Oblika drevesa mora biti kolikor mogoče podobna kotlu, ki je odprt nazgoraj.

Zeleno obrezovanje zdrži breskev mnogo lažje kot obrezanje v zimskem času, ker se v zelenem stanju napravljeni zarezi mnogo lažje zacelijo.

Za povzdigo sadjarstva na Goriškem.

V julijevi številki »Gospodarskega lista« je bilo javljeno, da je pokrajinska komisija za Furlanijo nakazala znesek 20.000 L za povzdigo sadjarstva na Goriškem. Znesek je bil dosežen potom Sadjarskega odseka, ki je bil ustanovljen pod okriljem Trgovske zbornice v Gorici.

Dne 27. avgusta je imel imenovani Sadjarski odsek zopet svojo sejo, da odloči, kako naj se vporabi od pokrajinske komisije določeni znesek. Seje se je udeležilo več gospodov, od slovenske strani urednik »Gospodarskega lista« in posestnik Zucchiati Anton iz Medane.

Tajnik odseka, dr. Vallig, je poročal o delovanju Sadjarskega odseka, to je o doseženem zgoraj imenovanem znesku, od katerih je določenih 10.000 L za razdelitev mladih sadnih sadik, 10.000 L pa za nagrade onim kmetovalcem, ki bi v jeseni 1925- pomladi 1926 uredili nov sadovnjak.

Tajnik je tudi poročal o izletu v Massolombardo in o razvoju tamkajšnjega sadjarstva, predvsem gojenja breskev. Nato se je razmotrivalo o uporabi prej omenjenih zneskov ter sklenilo sledeče:

Razdeli naj se 10.000 mladih sadik, in sicer 1000 marelic (vrsta Ambrozija), 6000 breskev (vrste Amsden, Viktor), 2000 hrušk (predvsem viljamovke) in 1000 jabolk (zlata parmena). Kdor se bo priglasil za sadno drevje, naj dobi popust ene lire na komadu. Do kedaj se sprejemajo priglasitve, bo javljeno v časopisju.

O razpisu nagrad ima sklepati pokrajinska uprava, kateri se predlaga, naj dobe nagrade oni, ki bodo v omenjenem roku uredili nov sadovnjak, ki bo obsegal v furlanski nižini vsaj 1 njivo (3660 m²), v brdnatem in goratem delu dežele pa vsaj 1000 m². (Po »Gosp. listu«).

Važno za vinogradnike!

Oskrbništvo posestev bar. Teuffenbach-a v Vipolžah naznanja, da je uredilo popoln obrat za žganje-kuho od najnižjih do najvišjih stopinj alkohola. Po 25. X. se sprejema vsaka množina zdravih tropin od 5 q naprej pod jako ugodnimi pogoji. Tostvarne priglasitve se lahko podajajo v oskrbn. pisarni v Vipolžah od 9. ure predpoldne do poldneva, kjer se dobe tudi natančnejši pogoji.

Kaj je novega na deželi?

Batuje.

V sredo dne 14. t. m. smo praznovali 60-letnico našega č. g. župnika Ignacija Lebana. Istočasno obhaja on tudi 30-letnico svojega župnikovanja v Batujah.

Vse je hitelo skupaj in skušalo olepšati slavnost tega dne.

Šolska mladina mu je poklonila krasen šopek z lepim napisom.

Društvo mu je priredilo krasno akademijo, ki je v lepi družbi lepo uspela. Med drugimi sta bili na vsporedu dve Vodopivčevi pesmi, poklonjeni č. jubilantu. Sledile so lepe deklamacije ter govori. Govorili so g. župniku predsednik društva, odposlanec »Prosvetne zveze« g. T. Simčič ter v imenu šole šolski vodja.

Večer je potekel v najlepšem razpoloženju.

Ob zaključku je govornik ponovno orisal veliko delovanje g. jubilanta in izrazil prošnjo in željo, naj ga Bog ohrani še mnoga leta.

To željo izražamo ponovno danes, ker vemo koliko dobrega nam je on napravil; njegov odkrit značaj in njegov radikalen nastop sta pa nam pokazala pravo pot v življenju. Č. g. župnik: Bog Vas živi še mnogo let!

Dol-Otlica.

Preteklo nedeljo je tvrdka Ferrari in Risso, ki je nakupovala med letom maline, izvršila premiranje najbolj marljivih nabiralk. Prvo premijo 200 lir je prejela Marija Černigoj, ki je nabrala 578 kg malin. Drugo premijo 150 lir je dobila Marija Bizjak, ki je nabrala 411 kg. Tretjo premijo 100 lir je prejela Roža Žonta, ker je nabrala 365 kg. Četrto premijo 75 lir je dobila R. Černigoj, ki je zbrala 300 kg. Peto premijo v znesku 50 lir je dobila Francka Čibej, šesto pa Pepca Černigoj.

Gorenjepolje.

Učiteljica italijanščine, ki je že lansko leto poučevala v Gorenjem polju, je tudi za to šolsko leto provizorično nastavljena in imenovana za vaditeljico naše šole. Proti tej učiteljici se je že lansko leto slišalo veliko pritožb. Zato se čudimo šolskemu oblastvu, ki je gotovo slišalo o teh pritožbah, da je nastavilo isto učiteljico zopet v Gorenjem polju, kamor so prosile bolišče učne moči. Pod vodstvom te učiteljice so se kakor zatrjujejo starši otroci vzgojno silno zanemarili. Otroke je naganjala med šolskim poukom po različne potrebščine za njeno kuho. Vodila je otroke po senožetih in v gozd, da so ji nabirali drv za njeno drvarnico. Otrokom je toplo priporočala Miklavževih darov za njeno kuhinjo, one pa, ki ji niso ničesar prinesli, je prezirala. Šola je tedaj bila nekaka oskrbovalnica kuhinjskih dobrot gospodične učiteljice. Skrajni čas je že, da oblastvo kaj ukrene proti takim razmeram. Upamo, da naša beseda ne bo padla v vodo.

Idrija pri Bači.

Preteklo nedeljo 11. t. m. je tuk. »Prosvetno društvo« priredilo svojo drugo veselico. V spomladi, ob prvem cvetju je nastopala vrla mladina prvič na odru, in zdaj ko se poslavlja zadnje cvetje od nas, je tudi društvo za slovo poletju hotelo nastopiti na lepem novem odru, katerega je poslikal naš domačin Lapanja iz Ponikev. Ne bomo ga hvalili, ker ga delo samo hvali.

Obiskali smo to prireditev in hočemo v kratkem podati nekoliko pregleda. Udeležba je bila sicer manjša kot spomladi, vendar dobra. Prireditev pa je bila dobro zasnovana in je nad naše pričakovanje, lahko rečem, zadovoljila vse udeležence. — Rekel sem, da je lep oder. Na njem smo opazili to hibo, da je naprava za spuščanje zavese slaba in oni, ki spušča zaveso, bi moral biti za kulisami, da bi ne bil viden gledalcem. Še bolj pa moram obsojati tiste, ki se skrivajo za kulisami — ali oknom in v svoji radovednosti kukajo na občinstvo. Tudi šepetalec bi moral imeti svojo utico ali pa se vsaj skriti tako, da bi ga ne videli. — Uvodna ital. deklamacija »I doni« je bila dobra, vendar neumestna, ker če so nam oprostili to točko, čemu bi se sami silili? — Nato je sledila dekl. »Nevesti«; bila je tudi precej dobra, lahko bi bila še boljša. Glas deklamatorke se je pa skoraj zgubil nad šumom in govorjenjem v ozadju prireditvenega prostora. — Pevski zbor, pomnožen s pevci in pevkami iz bratskega društva iz Slapa je zapel lepo pesemco »V Franciji«, moški zbor pa »Izgubljeni cvet« in pa »Molitev«; zadnja je bila lepša. — Za zadnjo točko programa so nam nudili prireditelji I. Štokovo burko: »Trije tički«. Nisem prijatelj burk in veseloiger, vendar, ker

---

bogovom, ki so mi dali ugledati morski sijaj! Nisem ga videl, odkar smo razbili Grke ob znožju Vizantija grada!«

In starejšine so zaklali Dažbogu belega jarca in so mu darovali medu in rumene pšenice.

A spodaj na morski obali je ležalo mesto, ki se je zdelo malone prazno.

»Kako se imenuje ta grad?« je vprašal Trdoboj.

»Tergeste mu pravijo Rimljani,« je odgovorila Nisa. »Iz naših krajev tovorijo vanj volno, železo in kože.«

»Trst,« je ponovil mladenič. Nato se je ozrl in je videl latinske kupce iz mesta, ki so prispeli z obilnimi darovi, da bi prosili Slovene prizanašanja in zaščite.

»Glavo izgubi, kdor vzdigne roko na ta grad!« je rekel svojim vojnikom. »Tu hočemo tesati brodove in razpenjati jadra, da bomo vladali morju. Zakaj v morju se koplje Dažbog, in ljudstvom, ki ga gledajo, je dana sreča, bogastvo in moč.«

»Tu nam je dobro biti!« je zamaknjeno vzkliknila Nisa. »Vprašaj svoje bogove, ali so vam namenili to zemljo!«

In Trdoboj je velel starcem vedeževati. Storili so po njegovi volji in so povedali, da kažejo znamenja dobro in zlo. Sreča in nesreča se bosta vrstili Slovenom na morski obali; živeli pa bodo na nji do poslednjega dne.

»Bogovi nam pravijo, da naj ostanemo,« se je smehljaje obrnil k Nisi.

»Mnogo let?« je vprašala. »Za vse čase?«

»Toliko let, kolikor je zvezd na nebu.«

Zgradili so si domovja in vojvodi bele dvore, tesali so brodove in so pluli na sinje morje. Trdoboj pa je vprašal starce in dovolili so, da je napravil svatbo in pir ter se oženil s prelepo Niso.

Od tistih dob živi Trdobojev rod na svoji zemlji. Minilo je mnogo sto let in Trdobojeve vnuke je doletela sreča in nesreča. Toda oni ne obupajo v težkih dneh, ker ljubijo svoj dom in vedo, da jim je živeti ob sinjem morju, dokler ne pade poslednja zvezda z neba. Sto in tudi tisoč let trpljenja pa je proti temu še manj od kaplje vode, ki jo zajameš morju iz brezdanje globine...

Širite „Goriško Stražo“!

ZAHVALA

gosp. Aug. Ravniku, vodju **zavarovalnice „L' Union“ v GORICI,** Via Barzellini 2, za pravilno likvidacijo in izplačilo odškodnine moje pogorele hiše z vsemi premičninami.

Ivan Valenčič
Juršice 33

ZAHVALA

za sočutje ob smrti in sprejemu na zadnji poti nam dragega očeta

Rajmunda Devetaka

Posebno se zahvaljujemo č. g. dekanu iz Renč ter delavcem opekarne deškega semenišča za darovani venec in sploh vsem sorodnikom in prijateljem, ki so blagega pokojnika spremili na zadnji poti.

Dombrova, dne 12. oktobra 1925. Bog jim stotero povrni!

Družina: **Devetak.**

je bila igra tako dobro podana, moram izreči igralcem vse priznanje. Vse vloge so bile v pravih rokah, da moramo društvu le častitati, da ima tako dobre igralce. Ne bom se spuščal v podrobno kritiko posameznih igralcev, gorenja pohvala naj zadostuje in vzpodbudi igralce, da nam kmalu zopet nudijo tak lep užitek. Po prireditvi je bila prosta zabava. Kako hitro je minil večer v prijateljskem razgovoru, s prepevanjem pesmi in s šaljivo pošto. Vse prehitro smo se morali posloviti od naših vrlih društvenikov. Z veseljem smo se vračali vsak na svoj dom in mislili smo na idrijsko društvo, katero je lahko ponosno na svojo drugo prireditev. Le tako naprej! Bog živi!

Idrijske novice.

Rudniška ljudska šola.

V naši državi je navada, da se za obče koristne naprave vsi javni uradi zelo brigajo. Ker pa take naprave stanejo ogromnega denarja, se tudi po isti navadi vsi radi otresajo stroškov zanje, bodisi opravičeno, bodisi neopravičeno. Taka ustanova je ljudska šola. Potrebna je, silno potrebna! A tudi tako silno zapuščena, kakor sirota brez staršev. Mečejo jo drug drugemu, češ, vzdržuj jo ti, jaz nimam dolžnosti. S tem pa šola pada nižje in nižje, propada in ne zmore tistega koristnega dela, ki bi ga po svojem poklicu morala vršiti. Pri nas se ljudske šole otresa rudnik, državni rudnik, dasi je obsolutno le njegova dolžnost, da to šolo vzdržuje. Kmet črpa iz svojega posestva vsa sredstva za telesne potrebe, ki jih ima on in vsi tisti, ki so od njega odvisni. On skrbi za svoje ljudi z vso pažnjo stremeč za tem, da postanejo njegovi otroci taki, da ne bodo delali sramote njemu in njegovi hiši, da jih ne bodo zaničevali, naj pridejo kamorkoli. Da to doseže, se ne boji nikakih žrtev, četudi so velike. Od rudnika je odvisna gospodarsko in moralno z mestom cela idrijska okolica. Rudnik je kmetija, pri kateri smo žalostno-pičlo plačani hlapci, država pa je kmet-gospodar. V preteklih časih se je naš gospodar izkazal za razmeroma precej skrbnega. Zidal je poslopje za šolo, dal na razpolago učne moči in sredstva za pouk. Mi smo bili sicer vedno slabo plačani, a je gospodar razbremenil nas vsaj pri stroških za šolo. Silil je otroke v šolo in kaznoval starše, ki jih niso redno pošiljali. Vse to je delal za to, da vzgoji dobre in izobražene državljane, da vzgoji člane človeške družbe, ki si bodo za slučaj, da pri njem ne dobe dela, lahko kje drugje iskali zaslužka. Delal je to tudi v lastnem interesu, ker je vedel, da je izobražen človek dosti bolj poraben za vsako delo. Tako je bilo. Danes postaja naš gospodar samogolten. Otresa se vseh izdatkov za nas in njih breme nalaga na naša, že itak preobložena pleča. Brezobzirno hoče povečati svoj dobiček na naš račun. V minulih časih je plačal rudnik čez 400.000.- občinskih davkov, vzdrževal je šolo in še marsikaj drugega, pa je imel vrhu tega še velike prebitke vsako leto. Tudi sedaj jih ima, še toliko več, ker ne plača nikakih občinskih davščin. Zato zahtevamo, da državni rudnik obdrži šolo v svoji upravi, ker je to v našem in v interesu države, dežele in občine.

Mestni bolnici,

katera se bo v kratkem otvorila, je daroval videmski prefekt stekleno omaro, polno orodja za operacije. Lepi, občekoristni dar je razstavljen v izložbi g. Josipa Šraj-a.

Mestna občina

je dala nabiti po mestu, oziroma po hišah velike okvirje za razglase. To napravo je treba le odobravati, ker je v olepšavo mesta samega in v varstvo drugim hišam, da ne bodo vse poflikane z lepaki. Z druge strani pa se moramo pritoževati, ker je besedilo na vseh okvirjih pisano samo v laškem jeziku. Saj smo vendar tukajšnji prebivalci in davkoplačevalci sami Slovenci. Menimo, da že zaslužimo, da se vpoštevajo naše skromne zahteve in se napravijo dvojezični napisi. Pripomniti še moramo, da so razglasi mestne občine pisani navadno samo v italijanskem jeziku, katerega ljudstvo po večini ne razume, radi česar se tudi ne ve ravnati po njih. Iz tega razloga lahko nastanejo nesporazumljenja med strankami in uradom. Kaj lahko nastane za stranke, katere se ne pokore ukazom in razglasom, ker jih ne razumejo? Občutne kazni in nepotrebna pota in zagovori.

Pozdravi iz Francije.

Iz Mas de Villeneuve pošiljata iskrene pozdrave svojcem, prijateljem in »Goriški Straži« Leopold Šušmelj in Karadin Franjo.

Listnica uredništva.

K., Francija: Fizično še, politično ne. Pozdrav.

A. G., Štanjel: Vašo zahvalo smo oddali na pristojno mesto. Pozdrav.

Darovi.

Za »Slovensko sirotišče«: Ob priliki svoje srebrne poroke sta darovala p. n. g. Josip Sfiligoj in g. Josipina Sfiligoj, gostilničarja »Al buon Furlan« v Gorici 25 L; Nekdo 257 L. — Srčna hvala!

Za sv. Višarje: Župnija Col L 145; župnija sv. Lucija (II) L 79; vikarija Lesa (II) L 78; vikarija Topolovo L 55; župnija Zavratec L 55; preč. g. V. Belè L 50; N. N., Kanal L 20; N. N., Libušnje L 50. Iskrena zahvala!

Cerkv. oskrbništvo sv. Višarij.

Valuta.

Dne 15. oktobra si dobil:

za 100 franc. frankov	114.25	do	114.75	Lir
za 100 belg. frankov	115.—	do	117.—	Lir
za 100 švic. frankov	490.—	do	495.—	Lir
za 100 češ.-slov. kron	75.—	do	75.50	Lir
za 100 dinarjev	43.—	do	45.45	Lir
za 1 šterling	122.60	do	123.—	Lir
za 1 dolar	25.30	do	25.45	Lir
Novci po 20 frankov	95.—	do	99.—	Lir
za 100 avst. kron	0.0350	do	0.0365	Lir

Zgubljeno.

V veži glavnega poštnega urada je nekdo zgubil nekaj bonov državnega zaklada. Hranijo se pri poštnem in brzojavnem ravnateljstvu v Vidmu. Kdor jih je zgubil, naj se s primernimi dokazili, iz katerih bo razvidno lastništvo, obrne na zgoraj označeno ravnatelistvo, ki mu jih vrne.

Naznanilo.

Otvoril sem krojaško delavnico v Gorici, Via S. Giovanni 2. — Za obilen obisk se priporoča

Hlede Hilarij.

Izjava.*)

Podpisana izjavljam, da preklicujem kot neresnično vsako žalitev proti časti in poštenosti gospe Ručna Ane iz Iderskega štev. 49.

Alojzija Matevc (p. d. menčuka) iz Iderskega štev. 70.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo samo v toliko, kolikor zahteva zakon.

KMETJE POZOR!

V Bosni imam za prodajo na razpolago več graščin ter večjih in manjših posestev. Cene zelo solidne. Pojasnila dajem našim Primorcem iz uslužnosti brezplačno: **Jernej Šinigoj, trgovski potnik, Banjaluka, Vojvode Putnika ulica 57, Jugoslavija.**

Živinski sejem.

V ponedeljek 19. oktobra 1925. se prvič po vojni obnovi živinski **trg in sejem sv. Lukeža v Kojskem.** Ker je zagotovljen obilen dovoz živine, si sejem gotovo pridobi svoje staro ime.

Pozor! — Edina slovenska trgovina v Gorici v Raštelu pod oboki št. 37. z mrtvaškimi predmeti. Velika zaloga vsakovrstnih rakev, vencev, voščenih sveč, cvetlic za cerkve, novomašnike, sv. obhajilo, birmance, neveste itd. Skladišče v prvem nadstropju. — Cene brez konkurence, postrežba točna. — Poskusite in prepričajte se! — Priporoča se slavnemu občinstvu **Terezija Pavsič.**

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

specijalist za ustne in zobne bolezni, ordinira

v GORICI na Travniku 5/II.

od 9. do 12. in od 3. dO 5.

PRI UPRAVI »Goriške Straže« je na prodaj časopisni papir.

2-letna čistokrvna psica volčjega plemena je na prodaj. Naslov pri upravi.

Glasovirje, harmonije in orkestrone popravlja in uglašuje **Andrej Pečar,** via del Corno 17. II.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija Dr. A. DE FIORI

V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

„ZADRUŽNA ŽGANJEKUHA" V DORNBERGU

priporoča

prodajalcem žganja

SVOJ jamčeno PRISTNI TROPINOVEC

priznanega okusa

Prepričajte se! Postrežba točna!

Žganje vedno v zalogi.

Vprašajte izrecno po „Zadružni žganjekuhi"!

Kdor hoče biti postrežen z dobrim blagom, naj obišče novo trgovino na TRAVNIKU št. 17.

Došlo je ravnokar jesensko in zimsko blago za moške obleke iz najboljših čeških in domačih tovarn po najnižjih cenah. —— Trgovina združena s prvovrstno krojačnico in konfekcijskim blagom.

BRATA ZOTTER v Gorici

Travnik - Piazza della Vittoria 17 - tik kavarne „Evropa„

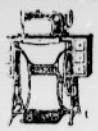

„Mundlos" šivalni stroji „Göricke" dvokolesa, motorini „Fiam" belgijske puške se vdobe le pri Josipu Kerševaniju - Gorica

Piazza Cavour št. 9

Mehanična delavnica, Piazza Cavour štev. 5.

Ljubljanska posojilnica

r. z. z o. z. v LJUBLJANI

Mestni trg štev. 6.

Hranilne vloge na knjižnice in tekoči račun

obrestuje najugodneje

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe in dobremu poroštvu.

Dame pozor! Naznanjam, da sem uredil in otvoril - -

MODEREN DAMSKI SALON

Izvršujem moderno striženje las ‚à la garçon' (Bubikopf), marscel ondulacije, pranje las na shampoing, barvanje in manicure.

Postrežba točna in čedna. (X) Poseben vhod.

Za obilen obisk se priporoča

LUDOVIK ZOTTER BRIVEC IN VLASULJAR

GORICA — Piazza della Vittoria štev. 17 - (Travnik) — GORICA